Glasilo SZDL ptujskega okraja — Uprava in uredništvo Ptuj, Prešernova 7 — Telefon 156, NB Ptuj 643-T-206 — St. 20 — Letnik VIII.

Ptujski tednik

Ptuj, 19. maja 1955

Urejuje uredniški odbor — Odgovorni urednik Jože Vrabl — Rokopisov ne vračamo — Tiska Mariborska tiskarna — Cena din 10.— — Letna naročnina 500 din, polletna 250 din.

SLAVA HEROJU LACKU, borcem, talcem in žrtvam

10-TISOČGLAVA MNOŽICA JE POČASTILA SPOMIN BORCEV ZA NAŠO SVOBODO

V nedeljo, 15. maja dopoldne je napolnilo ptujske ulice in trge okrog 10.000 ljudi iz vseh strani okraja in Slovenije zaradi žalne slovestnosti ob prekopu 40 borcev in talcev: heroja Jožeta Lacka, 8 članov Lackove čete, Ivana Spolenaka, Antona Žnidariča, Karla Klemenčiča in Mirka Langusa, 7 borcev iz Sel ter 20 talcev iz vseh delov Slovenije, ki so bili ustreljeni za ptujskim pokopališčem. Za 10-letnico osvoboditve je pripravila organizacija ZB NOV Ptuj z družbeno pomočjo za njihove posmrtne ostanke skupno grobnico, nad katero se bo dvigal nagrobni spomenik z neizbrisnimi imeni teh rodoljubov, ki so živeli, delali in tudi umrli za veliko in pravično socialistično stvar. V soboto, 14. maja in v nedeljo, 15. maja t. l. je Ptuj doživel slovestnost, ki ji v dosedanji zgodovini ni primera. Novo grobnico je po slovesnosti pokrivala velika gomila nad 420 vencev iz dišečega cvetja v znak priznanja in obljube, da bomo te žrtve vedno spoštovali, da bomo nadaljevali delo padlih borcev in varovali, kar je doslej priborjenega in ustvarjenega za nas in naše potomce.

Od sobote, 14. t. m. popoldne pa do konca nedeljske slovesnosti, 15. t. m. dopoldne se je videlo, da je štab ZB NOV Ptuj, ki je prevzel organizacijo in odgovornost za ta del slovesnosti vestno opravil svojo nalogo, da je imel pri tem vso pomoč zavednih državljanov, funkcionarjev in članov množičnih organizacij, predstavnikov ljudske oblasti ter pripadnikov JLA.

Katafalk v žalno dekoriranj in osvetljeni dvorani doma JLA v Prešernovi ulici s 40 krstami, častna straža, v kateri je bilo

Katafalk s 40 krstami v domu JLA

udeleženih nad 500 najvidnejših članov in funkcionarjev Zveze komunistov, Soc. zveze, ljudske oblasti in JLA, nešteti venci (420), ki so jih položile pred katafalk delegacije kolektivov, društev in organizacij, globoka ganjenost svojcev in prebivalstva ob pogledu na vse to in ob spominu na življenja in načrte, borbo in trpljenje 40, večinoma mladih ljudi in vse ostalo je napravilo globok vtis na vsakogar, ki je šel mimo katafalka.

Prišlo je nad 120 svojcev iz ptujskega okraja, Ljubljane, Brežic, Zagorja, Ribnice na Pohorju, Radelj ob Dravi, Mote pri Ljutomeru, Frama, Rač, Hrastnika Radeč, Laporja, Maribora, Podgorc, Celja, Dola pri Hrastniku, Brezole, Litije in Lukavca iz Bosne. Iz Ljubljane je prispel tov. dr. Jože Potrč, Milko Goršič, Franc Novak-Očka in z njimi venci CK ZKS, Predsedstva SZDL in Izvršnega sveta LRS. Prispela je žena Štefana Kovača Mima, Karlo Maslo, narodni heroj iz Celja, Zvonko Sagadin, Jože Klep, Rudi Ilec, Ivan Potrč, pisatelj in mnogo drugih gostov. Vsakdo je takoj zvedel za čas častne straže pri katafalku ter za svojo funkcijo in mesto v sprevodu. Vse se je odvijalo brez zastoja, težav in nejasnosti. Nad 500 članov častne straže je prišlo ob napovedanem času na svoje mesto.

Izložbe v Murkovi ulici so polne slik, ki spominjajo na mrtve in žive borce NOB, aktiviste OF, talce in žrtve ter na težke dni 4-letne okupacije in predvojno

Krsta s posmrtnimi ostanki heroja Jožeta Lacka

borbo proti nemčurstvu in hitlerizmu v Ptuju. Vedno je pred temi slikami polno ljudi, ki gledajo, se spominjajo na to ali ono doživetje in komentirajo, kako je bilo, ko še nismo bili svobodni. S hiš visijo večinoma nove zastave, ki so bile v soboto in nedeljo obešene s črnim trakom ali na pol droga. Ptuj ima tudi zunanje lice, ki odgovarja 10-letnici naše svobode.

V nedeljo, 15 t. m. se je množica že dolgo pred pričetkom slovesnosti razvrstila po mimohodu pred katafalkom po ulicah in trgih, kjer je bil zamišljen sprevod na Titov trg in pozneje na pokopališče.

Dolgemu sprevodu na čelu je stopalo 16 zastavonošev, za njimi častna četa, nato godba Svobode Ptuj, nosilci vencev, nosilci odlikovanj padlih, po 4 nosilci vsake od 40 krst, nad 120 svojcev, številni gostje in delovni kolektivi ptujskih obratov, podjetij in ustanov. Lackovo krsto so nosili tov. dr. Jože Potrč, Ivan Novak-Očka, Zvonko Sagadin in Simo Baškot. Za krsto je stopal heroj tov. Karlo Maslo iz Celja. Žnidaričevo krsto so nosili tov. Ignac Voljč, Jože Tramšek, Vaso Petričevič in Dušan Tepčič, Osojnikovo pa Ivan Potrč, Janko Vogrinec, Ivo Kranjčič in Dinko Rakelo. Ob vsaki krsti je stopala še vojaška častna straža. Vsako četrto krsto so nosili oficirji JLA. Tako se je skozi tih in miren Ptuj v žalnem koraku pomikal dolg sprevod s 40 krstami. Ljudstvo je na obeh straneh sprevoda v špalirju molče in dostojanstveno gledalo mimoidoči sprevod in v stavu mirno pozdravljalo, nato pa se zgrnilo na Titovem trgu, kjer je po himni, ki jo je igrala godba Svobode poslušalo tov. Milka Goršiča, republiškega poslanca, ki je govoril s terase nad trgom:

Okupacija Slovenije, ki so jo 1941. leta izvedle sile osi, predstavlja enega najtežjih trenutkov v zgodovini slovenskega naroda. Združeni okupatorji so si podelili slovensko zemljo, Štajersko pa je pograbil nemški fašizem z namenom, da z nje zbriše Slovence in da Štajerske nikdar več ne izpusti. S tem se je začela za slovensko ljudstvo in za naše kraje težka usoda.

Nemški imperializem je že dolga leta segal po tem delu slovenske zemlje in ob popustljivosti protinarodnih režimov stare Jugoslavije je vlagal velike napore, da bi jo dobil v svoje roke. V ta namen je organiziral peto kolono s pomočjo Nemcev in narodnih izdajalcev ter dajal za njeno organizacijo velika materialna sredstva. Tako je prišlo do tega, da so posebno v Ptuju nemški trgovci in kapitalisti dobili premoč nad slovenskim življem. Da bi pa o priliki okupacije Jugoslavije leta 1941 enkrat za vselej priključili vzhodno Štajersko nemškemu rajhu, so nemški fašisti storili vse, da bi uničili narodno zavest in vsakega posameznika, ki se ne bi suženjsko podredil njihovim zločinskim ukazom.

Začelo je z izseljevanjem slovenske inteligence in vseh razboritejših narodno zavednih ljudi, sledilo je prisilno učenje nemščine in uničevanje vsega, kar je slovenskega, za tem je prišlo zapiranje in nečloveško mučenje ljudi v zaporih in internacijah, nadaljevali so s streljanjem talcev in z vsakim drugim nasiljem, ki si ga je mogla izmisliti nad človeškim bitjem le najbolj pokvarjena fantazija nemških fašistov in njihovih slug. Teh pa posebno v Ptuju ni manjkalo. Težke socialne razmere in zapostavljanje delovnih ljudi ter zaostajanje izza napredka, ki so ga čutili ljudje v stari Jugoslaviji, vse to je jemalo slovenskemu ljudstvu v naših krajih vero v svoje lastne sile. S tem pa je bilo olajšano delo nemški imperialistični propagandi, ki je bila ravno v teh krajih najmočnejša. Vendar je treba reči, da je večina slovenskih delovnih ljudi sprejela nemško okupacijo kot narodno nesrečo. Izseljevanje in druga nasilja nemških fašistov so že v naslednjih tednih postavile na laž nemško propagando o takozvanem nacionalnem socializmu in odprle oči slehernemu poštenemu Slovencu. To dokazuje splošno skrivanje slovenskih knjig, ki jih je sežigal okupator, in množična zbiralna akcija za OF, ki je bila uspešno organizirana 1941. Okupatorju je ostala po nekaj tednih zvesta le nemška narodna manjšina in peščica narodnih izdajalcev. V tem težkem času je

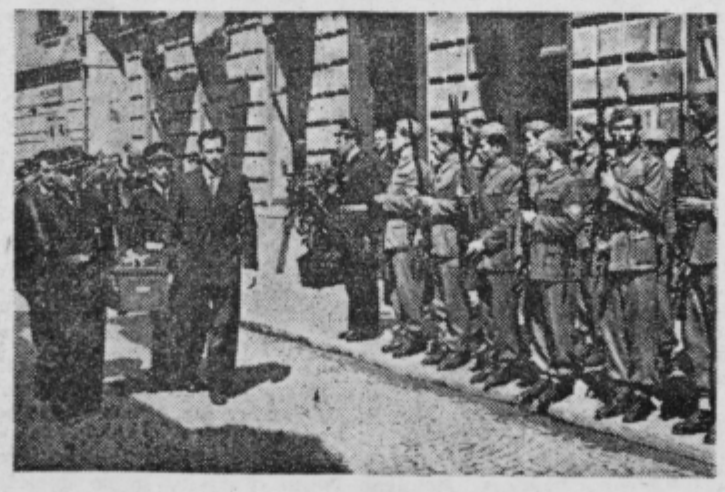

Krsta podpolkovnika NOV Antona Žnidariča-Štefana

slovenski narod našel moč in poguma, da se postavi po robu okupatorjem. Organizirala se je OF slovenskega naroda s Komunistično partijo Slovenije na čelu. Tako se je začela NO borba proti mnogo močnejšemu sovražniku.

V vzhodni Štajerski, ki ji je nemški imperializem posvečal posebno skrb, je bila borba najtežja. Ne samo, da je na tem ozemlju nemški imperializem desetletja organiziral mrežo narodnih izdajalcev, tu je koncentriral gosto mrežo gestapovcev in drugih svojih slug. Za vzhodno Štajersko je dal mnogo materialnih sredstev. Njihov Hitler jim je posebej naročil, naj naredijo Štajersko nemško.

Znano je, da oblastniki in vodeče stranke stare Jugoslavije, ki so se šopirili s slovenstvom in jugoslovanstvom in ki so smatrali, da imajo monopol nad narodno zavestjo in nad obrambo interesov slovenskega naroda da oni niso organizirali odpora in borbe za svobodo. Slovenski narod je povedla v borbo v stari Jugoslaviji preganjana KPS.

Tako je bilo tudi v naših krajih. Narodnoosvobodilno borbo je na vzhodnem Štajerskem organiziral Jože Lacko, kmet iz Nove vasi pri Ptuju, član CK Komunistične partije Slovenije in znan narodni borec. Njegova povezanost z ljudstvom in z njegovimi težavami mu je omogočila uspešno politično in organizacijsko delovanje. Njegova odločnost in doslednost v borbi za pravice delovnega človeka pa mu je pripomogla do uspehov kljub najtežjim prilikam. Zato je v njem in njegovi četi našla zasužnjena vzhodna Štajerska svoj izraz odpora in začela borbo za osvoboditev.

Lackova četa se je organizirala pozimi 1941 in počasi narasla na 11 stalnih partizanov. Zadrževala se je predvsem v Slovenskih goricah, kjer skoro ni bilo hiše, ki Lackovih partizanov ne bi z veseljem sprejeli. To ji je tudi omogočilo uspešne akcije, ki pa so silno vznemirile nemške oblastnike in jih spravile v bes.

Najbolj pa jih je jezilo, da uživa Lackova četa simpatije in podporo najširših plasti slovenskega prebivalstva, in to prebivalstva tiste vzhodne Štajerske, ki so jo nemški imperialisti že davno smatrali za del nemškega rajha in po okupaciji to tudi razglasili. Tu pa se je sedaj dvignil proti mogočni nemški vojaški sili, ki je pregazila domala vso Evropo, na smrt obsojeni slovenski življ s peščico oboroženih partizanov. Okupatorji in njihovi sluge so bili noč in dan na delu, da bi uničili Lacka, njegovo četo, Osvobodilno fronto in KP. Vendar so se Lacko in njegova četa hrabro borili in ko ji ni bilo več obstanka v Slovenskih goricah, je sklenila, da se preseli v Haloze.

Uničenje Lackove čete 8. avgusta 1942 je posledica podlega izdajstva. Obkoljeni v gozdičku Laze ob Pesnici so se Lackovi partizani junaško borili. Toda četa se ni mogla dolgo upirati večkratni premoči mnogo bolje oboroženih okupatorjev. V borbi je padla večina borcev. Redki so se rešili med njimi: ranjeni Lacko, Osojnik in Reš Mirko. Toda tudi Lacko je je padel v roke nemških fašistov, izdal ga je gospodar, pri katerem je prenočeval. S tem je začela Lackova mučeniška smrt, kakršno so si lahko izmislili le najbolj poživinjeni in pobesneli nemški fašisti. Umrl je 18. avgusta 1942 v ptujskem zaporu.

Mučeniška smrt Lacka in njegovih tovarišev je samo del gorja pod nemško okupacijo, ki ga je doživelo ljudstvo vzhodne

(Nadaljevanje na 3. strani)

Na mnoga leta, tovariš Tito!

Štafeta je odnesla pozdrave delovnega ljudstva iz ptujskega okraja

Desetič po osvoboditvi so se preteklo sredo stekle štafete iz ptujskega okraja v Ptuj in prinesle pozdrave in dobre želje k 63 rojstnemu dnevu našega ljubljenega voditelja maršala Tita. Na Kvedrov trg, kjer se je zbrala številna množica ljudi so ob 11.

uri predpoldne prve prispele štafete naših najmlajših iz Slovenskih goric, nakar so sledile še iz vseh ostalih predelov ptujskega okraja. V 41 spomenicah pozdravljajo delovni ljudje našega okraja maršala Tita in mu žele ob rojstnem dnevu še mnogo let zdravja in uspešnega dela za dobrobit naših narodov. Pozdrave je poslalo 9 telesnovzgojnih društev »Partizana«, 37 osnovnih šol, 10 gimnazij in vsa ostala društva in množične organizacije posameznih obč'n in okolišev.

Tudi obvezniki predvojaške vzgoje, ki taborijo pri Lovrencu na Dravskem polju so se pridružili številnim čestitkam. Delovni kolektivi tovarne glinice in aluminija Kidričevo in tovarne volnenih izdelkov Majšperk so prav tako poslali svoje iskrene želje. V Titovi štafeti je letos sodelovalo preko 1.700 tekačev na območju ptujskega okraja in preteklo 471 kilometrov. 10 minut pred 12. uro je na Kvedrov trg prispela republiška štafeta, ki se prenaša na poti Železne dveri—Ljubljana. Štafeto je pozdravil tajnik OLO tov Frangež Lojze. Ob zvokih godbe je štafeta opoldne nadaljevala svojo pot proti Mariboru in odnesla pozdrave vseh ljudi iz ptujskega okraja našemu ljubljenemu voditelju maršalu Titu.

D. P.

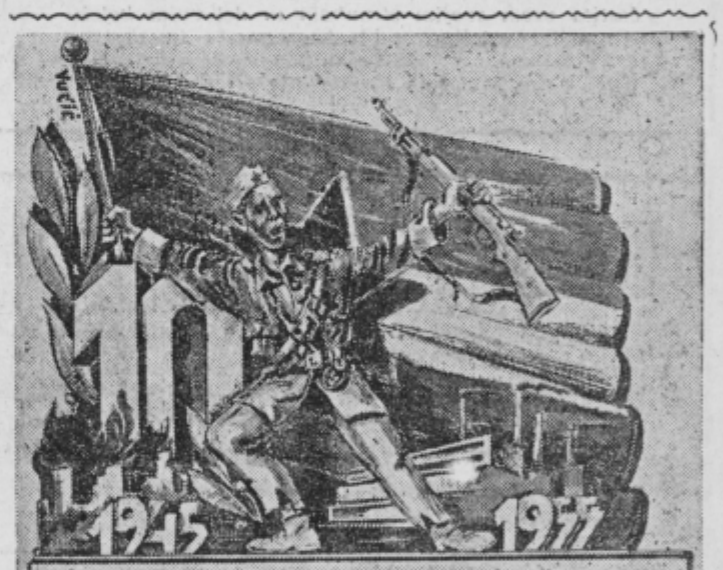

OBLETNICA OSVOBODITVE PTUJ 22.V.1955

PROSLAVA 10-letnice osvoboditve v Ptuju

Množične organizacije in društva, organizirajte v mestu in na vaseh, po tovarnah, podjetjih in obratih čimvečjo udeležbo na proslavi 10-letnice osvoboditve v Ptuju.

Ljudstvo iz ptujskega okraja bo tudi tokrat skupno z našimi prvoborci, ki bodo prišli ta dan zopet med nas iz vseh strani naše domovine, manifestirali za mir, bratstvo in enakopravnost med narodi.

5. V nedeljo, 22 maja 1955, OKRAJNA PROSLAVA 10-LETNICE OSVOBODITVE s sledečim programom:

DOPOLDNE:

1. Ob 6. uri budnica po mestu
2. Ob 9. uri zbiranje skupin za povorko na stadionu ŠD Drava in Ormoški cesti.
3. Po povorki ob 10. urislavnostno zborovanje na Titovem trgu z nastopom združenih moških, mešanih in pionirskih zborov ter godb na pihala.

POPOLDNE:

ob 14. uri telovadni nastop vseh oddelkov TVD »Partizan«, vojske in gasilstva.

Po nastopu ljudska veselica na prostoru Okrajne gospodarske razstave.

Okrajni pripravljalni odbor

K 10. OBLETNICI OSVOBODITVE ČESTITAMO VSEM NAŠIM ODJEMALCEM IN DOBAVITELJEM IN ŽELIMO MNOGO USPEHA PRI NADALJNJEM DELU!

KOLEKTIV
TRGOVINE Z MANUFAKTURO IN KONFEKCIJO

„Slavica"

PTUJ, LACKOVA ULICA 3

KOLEKTIV
Radio centra
Ptuj, Bezjakova 6

čestita vsem svojim cenjenim odjemalcem in ostalemu delovnemu ljudstvu k prazniku 10. obletnice osvoboditve.

Ptujska knjigarna
in papirnica
PTUJ

čestita vsem svojim cenj. odjemalcem k prazniku zmage — 10. obletnici osvoboditve — ter se za zaupanje še nadalje najtopleje priporoča. — Pod geslom: »Smrt fašizmu — svobodo narodu!« v nadaljnje zmage socializma v svetu — želimo vsem ljudem Titove Jugoslavije — čimprejšnjo zmago za boljše in srečnejše življenje.

Elektroobrat
Ptuj, Zadružni trg 8

čestita vsem svojim strankam in delovnim kolektivom ter ostalim prebivalcem mesta in vasi za 10. obletnico osvoboditve in jim zagotavlja tudi v bodoče vso pomoč in sodelovanje pri elektrifikaciji.

POZDRAVLJAMO PRAZNIK DESETE OBLETNICE JUGOSLAVIJE POD ZASTAVO SVOBODE!

STROJNE DELAVNICE
OKRAJNE ZADRUŽNE ZVEZE
PTUJ

ŽIVELA 10. OBLETNICA OSVOBODITVE, VELIKI PRAZNIK JUGOSLOVANSKIH NARODOV!

DELOVNI KOLEKTIV

»Mesnine«
Ptuj

KOBILARNA
TURNIŠČE PRI PTUJU

ČESTITA DELOVNEMU LJUDSTVU K 10. OBLETNICI OSVOBODITVE

Borci pripovedujejo

K neizprosni borbi slovenskega naroda proti okupatorju v dobi nemške okupacije, se je pridružilo po svojih močeh tudi zavedno ljudstvo ptujskega okraja. Da bi osvetlili to obdobje naše krajevne zgodovine, smo se obrnili na borce in organizatorje narodnoosvobodilne borbe ptujskega okraja: Milka Golobaa-Jožka, Belšaka Franca-Simona, ki so nam odgovorili na nekatera vprašanja:

1. KATERI NAJVAŽNEJŠI DOGODKI SO SLEDILI 8. APRILU, KO JE VKORAKALA K NAM HITLERJEVSKA ARMADA?

Še vsem nam, ki smo preživeli tiste usodne dni po 6. aprilu leta 1941, je jasno v spominu, kako so se vile kolone nemških vojakov, avtomobilov, topov in tankov skozi Ptuj po cesti proti Borlu. Takrat smo bridko občutili izdajstvo lastne vlade in kralja, ki sta narod prepustila samemu sebi v najtežjih dneh in se umaknila na varno, za meje domovine.

Okupator je takoj začel s pomočjo domačih izdajalcev »kulturbundovcev«, ki so že pred letom 1941 utirali pot okupatorju k nam — s selitvami na Hrvatsko in v Srbijo, prepovedal je slovenske organizacije in slovensko besedo. V strašno svarilo je v jeseni 1941 ustrelil prve talce.

V ptujskem okraju je kakor drugod začela Komunistična partija z organizacijo narodne osvoboditve in vlivala ljudem poguma ter vero v zmago. Med zavednimi Slovenci je začela zbirati orožje, ki so ga odlagali vojaki razsule jugoslovanske armade. Poleg orožja so zbirali še obleko, obutev in hrano, katero so nosili internirancem na Borl, pozneje pa pošiljali internirancem v nemška taborišča. Mladinci so izvrševali sabotažna dejanja na cestah, ko so spreminjali cestne znake in polagali pod avtomobile deščice z žeblji in podobno. Da bi očuvali pred uničenjem slovenske knjige, so jih zbirali in spravljali na varno. Eden prvih organizatorjev odpora proti okupatorju je bil Jože Lacko, kmet iz Nove vasi pri Ptuju, član CK Komunistične partije Slovenije. Njemu so pomagali: Ženka Sagadin, njen sin Zvonko, Franc Osojnik iz Desenc, Mima Kovačeva-Barčka ki je prihajala v Ptuj iz Prekmurja, njen mož Kuhar Štefan brata Kerenčič, Kramberger Franc, Megla Vinko, Zavec Alojz, Hrenič Karel, Berce Milena in Polde, Bokša Milena Zemljič Slavica, Olga Meglič-eva, Anica Kaučevič in drugi. Iz vrst organizatorjev je okupator jeseni 1941 ugrabil Jožeta Kerenčiča, padle pa so še druge žrtve.

2. POVEJTE NAM NEKAJ O JUNAKIH I. SLOVENJEGORIŠKE ALI LACKOVE ČETE!

Že januarja 1942 je stopila v akcijo I. Slovenjegoriška ali pozneje med ljudstvom imenovana Lackova četa, ki je izvršila več napadov na nemške postojanke v Slovenskih goricah. Avgusta je štela 11 rednih borcev: Vinka Reša, komandirja čete, Sagadina Zvonka, komisarja čete, Mirka in Ivana (Kostja) Reša, Tomšiča-Malega iz Tomaža pri Ormožu, Alojza Zavca iz Ptuja, Alojza Pukšiča iz rogozniške opekarne, Franca Petroviča iz Ptuja, Stojka Draga iz Mote pri Ljutomeru, Čeha Janeza in Franca Kneza iz Zagorc. Akcij čete se je udeleževal tudi Franc Osojnik, Jože Lacko, Franc Kramberger, delavec železniških delavnic v Ptuju, Janez Kokol iz Gerlinc in Franc Rajšp iz Desternika. V svoji sredi je imela četa, žal, izdajalca Kneza, ki je javil gestapu, da se bo četa 8. avgusta zadrževala v Mostju pri Juršincih in nato krenila v Haloze, kamor je odšel že njen politkomisar Zvonko Sagadin. Četo so v Mostju obkolili nemški orožniki, ki so začeli streljati s strojnicami. V brezupnem boju s številčno močnejšim in dobro oboroženim sovražnikom so partizani drug za drugim obležali na bojišču. Nemcem sta se predala izdajalec Knez in Čeh.

Ko je zmanjkalo streliva, se je posrečilo ubežati Lacku. Osojniku in Mirku Rešu, a žal so vsi trije kmalu našli smrt, med njimi najbolj tragično narodni heroj Jože Lacko, ki ga je izdajalec Horvat javil gestapu. Ko so ga 10. avgusta ujeli, se je začela njegova mučeniška pot do smrti 18. avgusta 1954.

3. KAKO JE OKUPATOR ODGOVORIL NA PRVI UPOR?

Po tragičnem koncu I. Slovenjegoriške ali Lackove čete so bile organizacijske vezi narodnoosvobodilnega gibanja v ptujskem okraju prekinjene. Okupator je nadaljeval s povečanim terorjem: Zaprl je mnoge politične aktiviste, jih mučil in streljal, svojce partizanov je poslal v koncentracijska taborišča v Nemčijo, kjer so mnogi pomrli in od koder so se le redki vrnili. Od organizatorjev OF je Kerenčiču sledil Polde Berce iz Središča, spomladi 1942, jeseni pa Milena Berce. V letih 1941 in 1942 je dalo iz ptujskega okraja 70 talcev svoja življenja za svobodo. Kljub strašnemu terorju je bilo ljudstvo ptujskega okraja pripravljeno na nove žrtve, kar je kmalu dokazalo.

4. KAKO SE JE RAZVIJALA ORGANIZACIJA OF V LETU 1943?

Na predlog Franca Komela, komisarja II. pohorskega bataljona sta bila poslanca s Pohorja na terensko delo v ptujski okraj domačina Franc Belšak-Tone in Milko Golob-Jožko. Pobudo za to pa je dal Pokrajinski odbor OF za Štajersko.

Dne 30. oktobra 1943 sta prispela oba tovariša v Haloze; prenočila sta v viničariji Tonetovega očeta v Gradišču. Preko viničark, Julijane Zavec in Marije Kelc je Franc Belšak, Tonetov oče organiziral za nju prevoz preko Drave. 1. novembra 1943 je zvečer čakal na haloški strani, pri Stojncih, čolnar Konrad Petrovič-Jurek iz Bukovec, ki ju je prepeljal na levi breg Drave. Jurek je postal eden najbolj predanih in požrtvovalnih sodelavcev OF, ki je bil pripravljen ob vsaki uri prepeljati partizane preko Drave.

Na Ptujskem polju sta »Jožko« in »Tone« navezovala stike z znanci. Jožko je obiskal Šegula Gero v Moškanjcih, ki je od takrat naprej nudila varno za-

Franc Belšak-Tone

točišče številnim aktivistom, ki so se mudili na Ptujskem polju. Gera Šegula je leta 1944 odšla s tremi hčerkami v partizane, kar je menda v ptujskem okraju edinstven primer.

Franc Belšak-Simon, »Tonetov« oče, je bil velika opora Milku Golobu in svojemu sinu pri njunem političnem delu, ker je dajal podatke o zanesljivih

Franc Belšak-Simon

ljudeh. »Simon« je tudi organiziral na pobudo obeh aktivistov **sestanek v Muretincih sredi novembra 1943,** ki je položil temelje organizaciji OF na Ptujskem polju. Sestanka so se udeležili poleg »Jožka« in »Toneta«, še »Simon«, Jože Horvat iz Muretinc, Stanko Murkovič iz Male vasi ter Peter Kureš iz Moškanjc. Jože Horvat je ostal požrtvovalen aktivist OF in je nudil streho mnogim partizanom, med njimi tudi Jožetu Lamprehtu.

Na sestanku so osnovali prvi odbor OF, v katerega so pritegnili po enega ali dva sodelavca iz drugih vasi. Vsi so bili zadolženi, da pridobivajo nove člane OF.

Ko sta Tone Belšak in Milko Golob odhajala s Pohorja, jima je »Tomaž« član Pokrajinskega odbora OF za Štajersko naročil, naj poiščeta Cvetko Praprotnik-Štefko pri peku pri borlskem mostu, s parolo »Bosman«. Štefka, ki je bila članica Pokrajinskega komiteja KPS za Štajersko, nista našla pri peku, ampak preko aktivistke Ide Zadravec-»Nade«, ki je bila uslužbena v Ptuju.

S »Štefko« sta se sestala konec novembra 1943 v gozdu pri Markovcih ob cesti proti Prvencem. Za tem sestankom, so imeli sestanek v hlevu Petra Horvata v Muretincih, katerega se je udeležil tudi Tone Žnidarič-»Štefan«, nekdanji španski borec, član PK KPS za Štajersko.

5. KAKŠNE NALOGE JE STAVIL POKRAJINSKI ODBOR OF PO SVOJIH ZASTOPNIKIH NA ORGANIZACIJO OF V PTUJSKEM OKRAJU?

V vsaki vasi je bilo potrebno ustanoviti odbor OF. Zaradi večje varnosti niso smeli biti med seboj povezani v višjo obliko. Povezavo med njimi sta vršila Milko Golob na levi strani Drave, »Tone« pa v Halozah. »Tone« je našel kmalu predane sodelavce n pr Anton» Gola-

Milena Berce

Gustla in Arbajterja, med mlajšimi pa Fijačka-Marka, ki je bil zaposlen na borlskem gradu in je leta 1944 odšel k partizanom.

Pozno spomladi leta 1944 smo prešli na ustanavljanje okrajnih (rajonskih) odborov OF, ki **bi bili podrejeni okrožnemu odboru OF v Ptuju.** Prvi rajonski odbor OF za Ptujsko polje, je ustanovil Milko Golob v hiši Franca Belšaka-Simona v Muretincih. Predsednik tega odbora je postal Simon, drugi člani pa so bili: Janez Žgeč iz Dornave, Mirko Gomilšek iz Moškanjc, Konrad Petrovič-Jurek iz Bukovec, Mimica Legvart-Nataša iz Stojnc ter Štefka Kolarič-Grozdana iz Žabjeka.

Prva funkcija rajonskega odbora je bila, pregled nad delom odborov OF, ki so zbirali hrano obleko in obutev za partizane na Pohorju in hrano za taborišča, doma pa so širili partizanski tisk tehnike Mernik s Pohorja.

Vaški odbori so šteli po 3 do 5 članov. Spomladi leta 1944 so bile zajete skoro vse vasi, zlasti v Sp. Halozah in na Ptujskem polju. Poleg drugega dela je Milko Golob-Jožko s predsednikom rajonskega odbora za Ptujsko polje »Simonom«, ustanovil tiskarno v Muretincih pri Julijani Čuš-Tetici, ki so jo oktobra 1944 preselili v podzemeljski bunker v Stogovce pod Ptujsko goro.

6. KAKŠEN PA JE BIL RAZVOJ KOMUNISTIČNE PARTIJE IN SKOJA PO LETU 1943?

Ko sta prišla Belšak in Golob s Pohorja na politično delo na Ptujsko polje, kot delegata Pokrajinskega komiteja KPS za Štajersko, ni bilo še okrožnega komiteja KP in SKOJ za ptujski okraj. Štefka je določila jeseni leta 1943 prvi odbor SKOJ, v katerem je bil sekretar Milko Golob-Jožko, člani pa Ida Zadravec-Nada, Milena Bokša-Boža, Rudi Luter-Boris iz Ptuja. Ida Zadravec je stopila v ilegalo 6. dec. 1943, Milena Bokša je odšla k partizanom januarja 1944, Boris pa v zgodnjem poletju.

Prvi sestanek okrožnega komiteja SKOJ je bil konec novembra 1943. Udeležila sta se ga le »Nada« in »Boris«, zato so imeli sestanek na novo sredi decembra na prostem v Mezgovcih, vsi člani, razen »Bože«. Kot delegata Pokrajinskega komiteja KP za Štajersko pa sta bila Tone Žnidarič in Cvetka Praprotnik. Ida Zadravec je bila določena za delo na Sp. Ptujskem polju, Rudi Luter za Ptuj, »Boža« pa za Dravsko polje. Milko Golob-Jožko pa je delal v organizaciji OF in pri SKOJ.

Ko sta odšla »Štefan« in Štefka« januarja 1944 na Dolenjsko, so bile prekinjene vezi z mariborskim okrožjem. Zvezo z ljutomerskim okrožjem sta vzdrževala »Nada« ter Franček Belšak iz Morave pri Veliki Nedelji. Po odhodu »Štefana« in »Štefke« je funkcijo sekretarja KPS za ptujsko okrožje prevzel Jožko. Z Dolenjsko je vzdrževal zvezo Božo Žnidarič iz Zamušan preko javke v Brežicah. Zveza se ni dolgo vzdržala. Jeseni leta 1944 je odšel Božo v ilegalo in je delal nekaj časa v tehniki Lacko, kasneje pa v tehniki na Polenšaku. Padel je konec leta 1944 v gozdiču med Prvenci in Borovci na javki, kamor je ujeti partizan »Žarko« pripeljal gestapovce in raztrgance.

Prve dni junija se je vrnila Štefka s članom pokrajinskega odbora Vojkom Nemcem in Tonetom Kimovcem-Srečkom. Aktivisti so ga imenovali Francoz, ker je politično delal pred vojno med rudarji v Franciji. Ti tovariši so **18. junija 1944** ustanovili Okrožni komite KPS za ptujski okraj s predsednikom Milkom Golobom-Jožkom, ter člani: Francem Belšakom-Tonetom, Ženko Sagadin, Zvonkom Sagadin in Kimovcem. Ti člani so bili hkrati člani Okrožnega odbora OF. Razširjen je bil tudi Okrožni odbor SKOJ. Sekretarka je postala Ida Zadravec-Nada, za njo po Jelka Praprotnik-Dana, kasneje pa je bil v komiteju SKOJ Miran Alt iz Velike Nedelje in »Dragica« Gašparič iz Trgovišča pri Veliki Nedelji.

7. KAKŠEN POMEN JE IMELA USTANOVITEV OKROŽNEGA ODBORA OF ZA PTUJSKI OKRAJ?

Ustanovitev okrožnega odbora 18. julija 1944 pomeni za razvoj osvobodilnega gibanja v ptujskem okraju začetek novega obdobja širokega razmaha pokreta, v katerega so se priključili še nezajeti kraji. Za mesto Ptuj, je ustanovil odbor OF Kimovec, ki je delal v Ptuju in okolici. Predsednik mestnega odbora OF je bil Marko Strelec-Grom, člani pa: Marko Korošec, Jože Rašel, Jožica Zorčič in še nekateri drugi. Marka Strelec so Nemci po aretaciji odbora decembra 1944 ustrelili.

Zvonko in Ženko Sagadin

Na gornjem Dravskem polju so delali Zvonko Sagadin, »Dragica« in »Boža«. Po sporazumu Tito-Subašič so bili pritegnjeni k OF tudi predeli na Dravskem polju, ki so simpatizirali s slovenjegoriškimi četniki.

Kasneje se je okrožje preimenovalo v okraj.

8. KAKŠNE ZASLUGE IMA ORGANIZACIJA OF V PTUJSKEM OKRAJU ZA NARODNOOSVOBODILNO VOJSKO?

Po prihodu XIV. divizije na Štajersko, februarja 1944, so bili mnogi mladinci voljni oditi k partizanom, kar so kmalu dokazali. Milko Golob je odšel v Zagorsko brigado 18. maja 1944. Vodil ga je Mirko Prelog iz Sobetinc na željo štaba Zagorske brigade. Za brigado so bili potrebni stiki z obmejnimi področji zaradi podatkov o sovražnih postojankah. Za Jožka je bil prihod na osvobojeno in polosvobojeno ozemlje pravo doživetje. Vrnil se je s Titovo sliko, ki je pri nas še nismo imeli. Sliko je razmnožil fotograf Ciril Meško pri Veliki Nedelji, da so jo dobili borci, ki so želeli nositi s seboj sliko legendarnega voditelja partizanov. Na originalu je zabeležen datum 20. maja 1944 in zaznamek, da je sliko darovala partizanka Jelka.

V Zagorsko brigado je okrožni odbor OF v Ptuju poslal okoli 700 mobilizirancev. Ustanovile so se TV stanice, vojaški obveščevalni centri in centri za vzdrževanje prevoza preko Drave. Brezhibno so delovale kurirske linije oziroma TV stanice, ki so jih ustanovili spomladi in v začetku poletja

(Konec na 3. strani)

Pravica je zmagala nad krivico

DR. JOŽE POTRČ JE GOVORIL 15. T. M. NA POKOPALIŠČU

(Nadaljevanje s 1. strani)

Štajerske. Gestapo in nemške horde so neprestano šikanirale in preganjale slovenske ljudi in jih pošiljale na prisilno delo v nemški rajh. Borutski zapori so postali zbirališče jetnikov, ki so za tem doživeli še hujšo usodo. Na stotine naših ljudi je bilo izgnanih, stotine jih je fašistični okupator poslal v taborišča smrti in na stotine jih je tam umrlo v najhujših mukah.

Eden najbolj divjaških zločinov fašističnega nasilja pa je bil sistem talcev. S streljanjem nedolžnih, večkrat slučajnih ljudi, so hoteli okupatorji zlomiti vsak odpor in doseči pri slovenskih ljudeh slepo pokornost. Toda vsa njihova nasilja so bila zaman. Ljudje iz vzhodne Štajerske so odhajali v partizane na Pohorje in drugam. Borba se je nadaljevala. Tako bomo danes pokopali poleg Lacka in njegovih tovarišev še posmrtne ostanke tov. Žnidariča in drugih znanih in neznanih borcev in talcev, padlih v Selah in drugod. K njim bomo položili tudi posmrtne ostanke tov. Ivana Spolenska, predvojnega komunista in narodnega borca z Brega pri Ptuju.

Tovariš Lacko! Tovariši iz Lackove čete, ostali partizani in žrtve fašističnega nasilja! Danes vam lahko rečemo, da vaša borba in vaša žrtev ni bila zaman. Slovenski narod je skupno z drugimi jugoslovanskimi narodi in zavezniki zmagal in ustanovil novo državo, našo socialistično Jugoslavijo. Te dni slavimo 10-letnico osvoboditve in se ob tej priložnosti spominjamo vas, ki ste dali za našo svobodo najdražje, kar ste imeli — svoje življenje. V socialistični Jugoslaviji se razvija novo življenje, nadaljujejo se napori za ustvaritev boljše bodočnosti, za katero ste se tudi vi borili. Ob Dravi navzgor smo zgradili industrijskega velikana, tovarno aluminija v Kidričevem. Višje na Dravi so zgrajene in se gradijo nove elektrarne, ki bodo tudi prispevale k izboljšanju našega blagostanja. Naše kmetijstvo v naga resne naoore za večjo proizvodnjo in izboljšanje standarda. Namesto kapitalističnega izkoriščanja je socialistična Jugoslavija uvedla delavsko upravljanje v podjetjih, družbeno upravljanje na številnih področjih javnega življenja ter samoupravo najnižjih organov oblasti. V Jugoslaviji raste nova demokracija, ki bo omogočila še svobodnejše življenje v socialistični Jugoslaviji. To so velike pridobitve, katerih se spominjamo ob desetletnici osvoboditve. Obenem se spominjamo na vse tiste žrtve iz naših krajev, ki so dale življenje za našo svobodo in za vse, kar imamo, predvsem pa na tebe, tovariš Lacko, na borce iz tvoje čete, na te Ivan Spolenak, Anton Žnidarič, Karel Klemenčič in na vse ostale partizane in talce, ki ste dali svoja življenja za svobodo. Položili vas bomo na častno mesto na ptujskem pokopališču, obenem pa vas bomo obdržali v svetlem spominu kot simbol nezlomljivosti in svobodoljubnosti našega naroda, kot svetlo tradicijo socialistične Jugoslavije v borbi za napredek. Slava heroju Jožetu Lacku in slava padlim borcem ter talcem!« Pevski zbor »Svobode« Ptuj in Kidričevo je zapel dr. Remčevo pesem, ki jo je uglasbil in dirigiral prof. Lužević »Lacko nas poziva«, godba »Svobode« Ptuj pa je za konec zaigrala žalostinko.

Množica na Slovenskem trgu pred sprevodom

S Titovega trga je krenil sprevod po Bezjakovi ulici proti Slovenskemu trgu, po Murkovi ulici čez Kvedrov trg v Lackovo in Trstenjakovo ulico ter čez Srbski trg na mestno pokopališče.

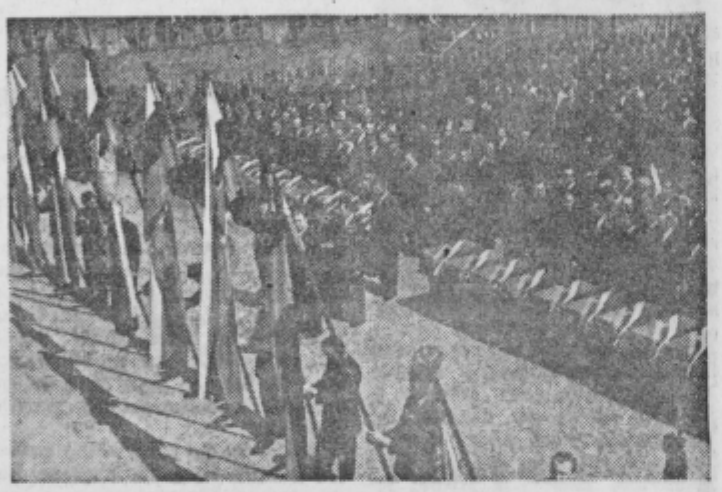

Med govorom tov. Goršiča na Titovem trgu

To je bila zadnja pot Lackovih in ostalih posmrtnih ostankov mimo hiše v Lackovi ulici, kjer so Lacka in njegove soborce gestapovci pretepali in zasramovali.

Ko se je množica razvrstila okrog grobnice, je godba »Svobode« zaigrala internacionalo, nakar je imel svečan govor član CK KZJ tov. dr. Jože Potrč, ki je dejal:

»Danes proslavljajo vsi narodi Jugoslavije veliko zmago — 10. obletnico narodne osvoboditve. To ni navadna zmaga v vojni — to je *zgodovinska* zmaga, kjer je zmagala pravica nad krivico. To je bila zmaga nad fašizmom, ki je najbolj kruto mučil človeka, pobijal ljudi. Mnogi fašisti so sploh zgubili podobo človeka, tako da človek ni bil več človek, ampak zver. Lahko rečemo, da se je v XX. stoletju povampirila v fašizmu država, to je oblast človeka nad človekom so zlorabili do skrajne meje. Vsi napredni ljudje na svetu se pa borijo za to, da bi nekoč človek sploh ne izvajal oblasti nad človekom, ampak da bi bil človek človeku brat. Tako nam že ob pričetku narodnoosvobodilne borbe ni šlo samo za to, da poženemo okupatorja, ampak so bili naši cilji mnogo višji. Šlo je za enakopravnost, za odpravo socialnih krivic in zato, da bi dosegli človeka dostojno življenje vsi ljudje, šlo je za mir med narodi, za bratsko sodelovanje ne glede na vse razlike, po katerih se ločijo posamezniki in narodi. Ta borba je zahtevala največje žrtve. Danes, ko stojimo pred padlimi borci, talci in drugimi žrtvami fašizma, ki so dali svoje najdražje, svoje življenje za to, da bi naša in bodoče generacije lepše živele, je naše srce občutljivejše, in globlje kot sicer se zavedamo za kako veliko stvar so padli. Saj nam že slutnja pove, da stvar, ki je zahtevala tako velike žrtve, mora biti velika. Danes polagamo v skupno grobnico samo one naše borce, talce in žrtve fašizma, katerih grobovi so bili raztreseni tu v bližini. Med njimi so borci doma vse tja do Zidanega mosta in Trbovelj. Tukaj bodo počivali skupaj, kakor jih je v življenju družila skupna borba, skupni ideali in skupno hrepenenje. Mi in vse naše ljudstvo pa jih bo obiskovalo, častilo njihov spomin in si krepilo sile za nadaljnje borbe in zmage na poti v socializem.

Naše zgodovinske zmage so bile mogoče edino zato, ker so se napredni ljudje, z naprednim znanjem, z veliko ljubeznijo do ljudstva in do človeka, pod vodstvom tov. Tita začeli za te naloge pripravljati in si kalili svoje značaje. Zato je pokrita naša zemlja s spomeniki junaštva in žrtev za splošno človeško stvar. Tudi ta grobnica nam odkriva z imeni in dejanji borcev lep kos naše zgodovine in nam omogoča globlje razumevanje sil revolucije.

Tukaj je naš Jože Lacko, narodni heroj, ki je že od 30 let dalje pripadal delavskemu gibanju. Že pred vojno je deloval v slovenskem merilu in postal — v znak priznanja — leta 1940 član CK KPS. Ko je prišla vojna, je razumljivo, da je takoj začel organizirati borbo. Organiziral jo je v nepopisno težkih razmerah. Vedel je, da je to borba na življenje in smrt, toda bil je na vse pripravljen. Poleg njega je Osojnik Franc, prvi komandant njegove partizanske grupe, brez primerno hraber borec. Oba sta bila v koncentracijskem taborišču, ker sta se zdela protiljudskemu režimu stare Jugoslavije nevarna. Z njima počiva dalje Ivo Spolenak, ki je pomagal leta 1928 organizirati partijsko organizacijo v Ptuju in ki je mnogo žrtvoval za napredno stvar. Kramberger Franc, železničar, se je odlikoval po svoji veliki veri in neomajni zvestobi plemeniti stvari in je to zvestobo potrdil z borbo do svoje smrti. Bratje Reši pomenijo novo generacijo mladine, ki je dala pred vojno toliko poleta mladinski organizaciji. K njej spada tudi Tone Žnidarič, španski borec in polkovnik NGV. Langus se je boril na Hrvatskem in padel kot zvest borec za našo stvar.

Ob tej grobnici se spominjamo še vseh onih Ptujčanov, ki so s temi sodelovali, katerih grobovi so pa drugje. Spomnimo se družine Sagadinove, ki je padla v partizanski bolnici v Srecah, dr. Špindlera, katerega pepel so nam poslali iz Gradca, Bezjaka Mirka, nadarjenega partijskega delavca iz Ptuja, Koželj Mirka, Peršona in še drugih, ki so s svojim zgledom vse do smrti toliko doprinesli k razmahu naše borbe.

Nad 400 vencev so položili kolektivi in svojci

Vsi, ki so dali svoja življenja, so omogočili, da je danes Jugoslavija v svetu spoštovana, smemo celo reči, občudovana. S svojo politiko miru in z brezprimerno požrtvovalnostjo, doslednostjo in hrabrostjo, s katero stopa po svoji samostojni poti, vliva pogum vsem narodom, ki se borijo za mir, svobodo in napredek.

Med govorom tov. dr. Jožeta Potrča na pokopališču

Mirno sožitje med narodi, aktivno sodelovanje, bratstvo med vsemi narodi, enakopravnost, medsebojno spoštovanje, to je politika maršala Tita. Naši borci, ki so padli za te ideale, zares niso padli zaman.

Slava vsem borcem, padlim za svobodo!«

Pesmi »Svobode« Ptuj in Kidričevo: »Kot žrtve ste padli ...« je sledilo polaganje krst v grobnico, poklon zastav, častna salva straže JLA, detonacije petard, spustitev venca iz aviona in polaganje vencev na grobnico. Slovesnost je končala žalostinka, ki jo je zaigrala godba »Svobode« Ptuj.

Svojci so se še zadržali ob odprti grobnici in čez skoraj vsako lice je zdrknila solza žalosti in obenem hvaležnosti, da so borci za veliko stvar našli skupno mesto zadnjega počitka.

Še enkrat je ptujske ulice preplavila množica, ki se je razhajala po tej veliki, nepozabni ptujski svečanosti na vse strani.

V. J.

Borci pripovedujejo

(Nadaljevanje z 2. strani)

1944. Kurirji so pokazali izredno požrtvovalnost in vztrajnost. Premagovali so nešteto ovir in nevarnosti. Mnogi so pri delu darovali tudi svoja življenja. V trajnem spominu nam bo ostal hraber komandir stanice TV VIII v Halozah — Petrovič Stane iz Hajdine, ki je padel skupaj z drugimi kurirji 27. oktobra 1944 ter Sever Rudi iz Moškanjc, ki je padel kot komandir stanice TV XIV v Gorišnici.

KATERE BITKE IN PARTIZANSKE AKCIJE V PTUJSKEM OKRAJU SO NAJPOMEMBNEJŠE?

Prva partizanska skupina, ki je vznemirila okupatorja v ptujskem okraju po žalostnem koncu Lackove čete, je bila patrulja štirih partizanov, ki je vodila s Pohorja preko Haloz na Hrvatsko 45 vojnih ubežnikov. To je bilo že po uničenju Pohorskega bataljona 8. jan. 1943. V Majšperku je patrulja razorožila dva nemška vojaka. »Vermanšaft« je nato organiziral brezuspešno hajko za partizani po Halozah.

Leta 1944 so borci Zagorske brigade in Kozjanskega odreda izvršili več akcij za hrano, pisalne stroje in municijo na nemške postojanke v ptujskem okraju. Akcije so večinoma uspele. Tako so znani napadi partizanov v **Podgorcih** na »ortsgrupo« in v **Leskovcu**. Pri **Bolfenku** v Halozah je hotel okupator seliti prebivalce, ker so se tam zadrževali partizani Kozjanskega odreda. Druga četa Kozjanskega odreda je iz zasede pokosila 13 gestapovcev.

Tragičen je bil spopad med partizani in Nemci v **Toplakovi** hiši v Gorišnici februarja 1945, kjer so padli Belšak Franc-Tone, član okrožnega komiteja KPS za ptujski okraj, Sever Rudi, Tobias Franc in Frlež Anton.

Na polju pri Bratislavcih so padli februarja 1945 Petrovič Konrad-Jurek iz Bukovec, član okr. odbora OF za ptujski okraj, Vajs Sonja iz Stonjc, aktivistka LMS, Legvart Mimica-Nataša, članica okr. odbora OF, Gašperič Marica-Dragica iz Trgovišča, članica okr. odbora SKOJ, Golob Franc, kurir, in »Mirko«, član celjskega okr. odbora OF.

Tudi v Srecah pri Makolah je okupator vdrl v hišo Sagadina Ludvika, kjer so bili borci in aktivisti narodnoosvobodilnega gibanja. Znani borec in funkcionar KP Zvonko Sagadin se je v borbi prebil iz hiše, kjer so Nemci privezali k vratom tri aktiviste OF, jih polili s petrolejem in zažgali. Žrtve strašnega zločina okupatorja so postali poleg njih še štirje borci in aktivisti v bunkerju pred hišo.

Tako so se tik pred osvoboditvijo pridružili padlim prvoborcem, številnim talcem in umrlim v taboriščih — še poslednji, ki so dali svoja življenja za socialno in nacionalno osvoboditev svojega naroda. R.

Olga (Furlan) Megličeva

je bila zgledni član kolektiva ptujske Pletarne

V soboto, 21. maja t. l., se bo kolektiv Pletarne, obrtne zadruge Ptuj, oddolžil spominu na svoje člane, ki so padli v zadnji vojni kot borci, talci in žrtve fašističnega nasilja, z odkritjem spominske plošče na zidu obrata, kjer so imenovani delali pred vojno.

Prvo mesto med njihovimi imeni zasluži nedvomno zgledna, odločna in neustrašna napredna delavka, mati 2 otrok, OLGA (FURLAN)-MEGLIČ, ki je bila 5. oktobra 1942. leta v Ptuju aretirana in odpeljana v ptujske in mariborske gestapovske zapore ter po strašnih mučenjih in zaslišavanjih 4. novembra 1942 ob 16. uri v Mariboru ustreljena.

Zadnja slika Olge Megličeve z Vičave

V bližini Olginega stanovanja na Vičavi so bili sestanki organizatorjev upora v ptujskem okraju Jožeta Lacka, Osojnika in drugih. Olga je vzdrževala s čolnom stalni prehod čez Dravo. Ko se je ranjeni Franc Osojnik po borbi Lackove čete 8. avgusta 1942 pri Mostju rešil čez Pesnico in prišel na Vičavo, ga je sprejela Olga Megličeva in ga skritega na podstrešju zdravila do okrevanja, ko ga je prepeljala čez Dravo, da je lahko odšel na Pohorje k partizanom. Po njeni aretaciji 5. 10. 1942 so gestapovci zaprli tudi njenega moža Albina, ki je bil tudi zaposlen v Pletarni. Kot izhaja iz njegovega pisma domačim, je videl ženo Olgo še pol ure pred usmrtitvijo. Njega so premestili iz mariborskih zaporov v taborišče na Borl, nato v Mauthausen in nazadnje v taborišče Auschwitz, kjer je podlegel 6. 7. 1943. Otroka Borisa in Milko so gestapovci iztrgali babici Megličevi, ki je stanovala na Bregu in Borisa odpeljali v taborišče na Spodnjo Bavarsko, Milko pa k Bambergu. Po osvoboditvi sta se vrnila v Ptuj. Borisu so v taborišču že izpremenili ime.

Tako bo proslavil kolektiv Pletarne 10-letnico osvoboditve ob spominu na zgledne člane tega 35 let obstoječega obrtnega obrata, ki jamči tudi s sedanjim kolektivom našemu delovnemu ljudstvu, da je v njegovih vrstah lepo število delavcev in delavk, ki so pripravljeni slediti svetlemu zgledu Olge Megličeve in ostalih, ko bi kdorkoli ogrožal našo svobodo in neodvisnost in ki si v sedanji, mirnodobski graditvi socializma prizadevajo storiti vse, da bi naše pokolenje ustvarilo svojim in poznejšim naslednikom čim bogatejšo družbeno dediščino.

VJ.

Ubijte nas, toda ne pozabite,

na naših kosteh bo zrasla nova svobodna Jugoslavija

To je bil zadnji klic Strafelovega Lojzeta iz Markovcev, ki se je leta 1941 že v mesecu aprilu pridružil tistim, ki so začeli organizirati odpor proti okupatorju. Organizirana grupa zavednih Slovencev v ptujskem okraju je začela že konec aprila l. 1941 prve akcije proti okupatorju. Napotke za te akcije je dajal heroj tovariš Lacko preko Zvonka Sagadina, Ženke Sagadinove, Osojnika, Anželja in drugih. Delo za vključitev čimveč Slovencev v osvobodilno gibanje je bilo takrat še zelo težavno. Lojze je vedel, da bo za take akcije potrebno orožje in je za to tudi poskrbel. Puške in mitraljez, ki jih je skril ob razsulu stare Jugoslavije, je takoj poslal prvim ilegalcem. Nobena akcija na območju ptujskega okraja se ni vršila, ne da bi bil soudeležen. Delal je nesebično in njemu so se priključili še nekateri markovčani: Primožič, Simonič, Lojzetov brat Stanko, sestra Elica in še drugi, ki so delali v skupinah.

Toda Lojzetovo delo je bilo kratko. Zlobna izdajalska roka mu je to delo onemogočila. Na dan, ko bi zvečer moral oditi v ilegalo, ga je aretiral gestapo, ga mučil po zaporih, na Borlu in v Mariboru, hoteč izsiliti priznanje in izdajo sotovarišev. Toda ljubezen do domovine je bila večja. Nobeno trpinčenje, nobene še tako velike muke niso mogle iz njega izsiliti priznanje, še manj pa izdajo tovarišev. Dne 23 septembra 1941 je bil streljan z devetimi drugimi tovariši na dvorišču mariborskih zaporov. Ostali tovariši, ki so bili z njim v zaporu in so ostali živi, so pripovedovali, da je šel Lojze na streljanje ne da bi si pustil zavezati oči. Še predno pa so okupatorski krvniki za vedno uničili mlado življenje jim je povedal: »Ubite nas, toda ne pozabite, da bo na naših kosteh zrasla nova, svobodna Jugoslavija.« Danes je njegovo ime vklesano med ostalimi 800 tovariši z zlatimi črkami na spomeniku talcev v Mariboru.

ALOJZ STRAFELA, rojen 18. maja 1920 v Markovcih. Lojzek je bil vedno med naprednimi Slovenci. Že v stari, predaprilski Jugoslaviji je bil vključen v napredne organizacije. Markovčani ga vsi dobro poznamo kot načelnika sokolske čete, bil je revolucionar in borec za človeške pravice. Ko je Nemčija napadla Jugoslavijo, je bil Lojze med prvimi prostovoljci proti nemškemu fašizmu. Zavedal se je, kaj pomeni fašizem. Zaradi njegove revolucionarnosti so ga domači izdajalci kot revolucionarja prijavili fašistom. Pretrpel je muke raznih ječ in zaporov, preživel je taborišče Borl. Z zavestjo in ponosom, zvest svoji domovini, je Lojze pretrpel nadčloveške muke in nazadnje je moral darovati svoje življenje za svoje ideale.

Trgovina z manufakturnim blagom

„ZARJA“

PTUJ, Srbski trg 3

čestita k 10. obletnici osvoboditve vsem svojim odjemalcem in dobaviteljem ter vsemu delovnemu ljudstvu

OB 10-LETNICI OSVOBODITVE SE SPOMINJAMO SKUPNO Z VSEMI HEROJSKIMI BORCI NOV NAŠE DOMOVINE TUDI BORCEV NOV, TALCEV IN ŽRTEV IZ PTUJSKEGA OKRAJA BRATSKE REPUBLIKE SLOVENIJE IN SE SKUPNO Z LJUDSTVOM VAŠEGA PODROČJA VESELIMO DOSEDANJIH IN BODOČIH USPEHOV VAŠEGA MIRNODOBSKEGA DESETLETNEGA DELA IN BORBE ZA NAPREDEK IN ZA BRATSKO SOŽITJE MED NARODI.

PODJETJE ZA PROJEKTIRANJE

„MAŠINOPROJEKT“

BEOGRAD, DOBRINJSKA ŠT. 11

KOLEKTIV

TOBAČNE TOVARNE

v Ljubljani

ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM OB PRAZNOVANJU 10. OBLETNICE OSVOBODITVE

DESET LET DELA V SVOBODI NAM JE OMOGOČILO, DA VAM DANES LAHKO NUDIMO IZDELKE V STANDARDNI KVALITETI, OKUSNE IN AROMATIČNE.

PRIPOROČAMO VAM NAŠE CIGARETE MORAVA IN PLANICA

10. OBLETNICA OSVOBODITVE BODI SIMBOL NAŠE NEODVISNE GRADITVE IN PRIZADEVANJ ZA OHRANITEV MIRU

DELOVNI KOLEKTIV TRGOVSKEGA PODJETJA

„Javor“

PTUJ

KURIVO - GRADBENI MATERIAL - LES

HEROJI narodnoosvobodilne borbe iz ptujskega okraja

Ponosni smo lahko, da je ptujski okraj dal narodnoosvobodilni borbi kar štiri velike borce-heroje: Jožeta Lacka, Dušana Kvedra, Jožeta Kerenčiča in Vinka Meglo. Pot junakov-herojev je bila posvečena le enemu stremljenju: boriti se za boljše življenje svojega naroda. Na tej poti so se veliki borci odrekli vsem osebnim željam po sreči, po ugodju, premagovali so velike telesne napore, izpostavljati so se morali življenski nevarnosti. Zato je toliko herojev padlo na svoji težki borbeni poti. Od herojev iz ptujskega okraja živi le general Dušan Kveder, ki tudi danes posveča svoje sile obrambi svoje socialistične domovine.

Ob velikem narodnem jubileju, ki ga praznujemo ta mesec — se bežno ozrimo na velika dejanja naših herojev..

JOŽE LACKO

je bil kmet iz Nove vasi pri Ptuju. Že leta 1937 je postal član CK Komunistične partije Slovenije. Takoj v prvih mesecih okupacije je bil med prvimi organizatorji narodnoosvobodilne borbe v našem okraju. Julija 1941 je vodil veliko nabiralno akcijo za partizane, oktobra pa je na stanovanju tovariša Korena v Ptuju ustanovil odbor OF za Ptuj in okolico.

Ko so januarja 1942 osnovali prvo oboroženo skupino na vzhodnem Štajerskem, ki se je imenovala I. Slovenjegoriška četa, je pri ljudeh dobila ime Lackova četa. Ko so Nemci četo napadli pri Mostju avgusta 1942, je bil Lacko med borci, ki so se prebili proti Sp. Velovleku. Lacko se je zatekel k znanemu izdajalcu Horvatu, kar je bilo zanj usodno. Ta ga je prijavil nemškim oblastem. Dne 10. avgusta

1942 so ga ujeli, ga strašno pretepali in odpeljali pred Brenčičevo hišo v Ptuju, kjer so mu obesili tablico z nemškim napisom: »Jaz sem morilec in vodja banditov — Jože Lacko. Nato so ga vodili po ptujskih ulicah in ga zasramovali. Popoldne so ga s strtimi rebri in ranjenega na glavi prepeljali v ptujske zapore, kjer so ga še naprej strahotno mučili, mu trgali nohte z rok in nog in pretepali, da je večkrat padel v nezavest. Toda narodni heroj Jože Lacko je molčal o narodnoosvobodilni borbi, o borcih in o vseh, ki so borbo podpirali.

Jože Lacko je sveteli lik kmeta-revolucionarja, ki se je predal veliki ideji socialne in nacionalne revolucije v najtežjih pogojih za upor. Padel je junaške smrti kot heroj-mučenik v ptujskih zaporih 18. avgusta 1942.

DUŠAN KVEDER

je preživljal svoja mlada leta študentovstva v Ptuju. Hodil je v ptujsko gimnazijo, kjer se je vključil v SKOJ. V teh letih si je izbral svoj poklic: poklic revolucionarja in borca za pravice teptanega delavskega razreda. Odločil se je za to pot ne glede na napore in odpovedi in na smrtne nevarnosti, ki so ga čakale. Že v stari Jugoslaviji so ga zaradi njegovega svetovnega nazora, za katerega je delal — zaprli za leto dni. Po gimnaziji se je vpisal na zagrebško univerzo, a študija ni nadaljeval, kajti klicala ga je dolžnost revolucio-

narja na špansko bojišče v vrste španske republikanske armade, ki se je borila proti fašizmu. Iz Španije se je po končani republikanski vojni podal v internacijo v Francijo, od tam pa v domovino, kamor je prispel poseti 1941. S Francem Rozmanom sta ustanavljala partizanske odrede in grupe na Štajerskem že leta 1941. Po utrditvi partizanskih enot na Štajerskem je Dušan Kveder odšel na Primorsko, kjer je postal soustanoviteli slavnega IX. korpusa. Imenovan je bil tudi za generalmajorja in je po smrti Franceta Rozmana-Staneta postal komandant Glavnega štaba Slovenije.

JOŽE KERENČIČ

je bil doma z Bolfenka pri Središču. Šolal se je v Mariboru na učiteljišču, kjer se je spoznal z naprednimi idejami delavskega razreda in se odločil posvetiti svoje življenje borbi za boljše življenje proletariata. Proučevati je začel viničarske razmere pri nas in je o njih napisal brošuro. Študij je nadaljeval v Ljubljani na univerzi, kjer je študiral vzgojeslovje, obenem pa je sodeloval v naprednih delavskih in študentskih organizacijah. Takoj po prihodu okupatorja k nam je bil Jože Kerenčič v vrstah organizatorjev narodnoosvobodilne borbe v ptujskem okraju. Njegovo delo

za osvoboditev pa je bilo kratkotrajno, ker ga je okupator ustrelil že jeseni leta 1941. Njegovo zadržanje do okupatorja je bilo herojsko. Molče je prenašal vse muke, a glasno je okupatorju povel'čeval našo borbo za pravice malega naroda. Tudi njegove poslednje pisane vrste svoji ženi so bile polne domovinske ljubezni in ponosa, ker bo umrl za domovino.

O srečanju z narodnim herojem Vinkom Meglo pa nam je njegov soborec tov. Zvonko Sagadin napisal tole:

VINKO MEGLA

Vinko Meglo je bil doma od Tomaža pri Ormožu. Doma so imeli njegovi starši malo kmetijo. Svojega sina so dali izučiti krojaške obrti v Zagrebu, kjer se je mladi Vinko seznanil z naprednim delavskim gibanjem in je kmalu postal zaveden in požrtvovalen član SKOJ. To je bilo leta 1938, ko je bil Vinko star 16 let. Že leta 1939 so ga sprejeli v Komunistično partijo Hrvatske.

Vinko je že pred vojno prihajal v Ptuj, ko je iz Zagreba hodil domov. Oglašal se je v prostorih »Svobode« in pozneje »Vzajemnosti« in navezal stike s ptujskim SKOJ-jevci. Takrat sem ga spoznal.

Leta 1941 se je Vinko Meglo postavil v vrste prvoborcev narodnoosvobodilnega gibanja. Njegovo prvo herojsko dejanje v tem obdobju, je bila usmrtitev ustaša, ki je imel na vesti številne žrtve za veliko stvar narodnoosvoboditve. Ko je maščeval kri padlih tovarišev, ga je zasledovala ustaška policija. Zato je Vinko prišel v domači kraj, kjer se je namenil povezati z narodnoosvobodilnim gibanjem pri nas.

Narodni heroj Štefan Kovač in Slavko Šlander sta me opozorila na Vinka. Takoj sem se odpravil peš k Tomažu, kamor sem prispel na dan, ko sta Vinka iskala nemška žandarmerija in gestapo.

Bil sem blizu njihove koče, ko sem neko mlado kmetico vprašal, kje so Meglovi doma. Pomignila mi je, naj pridem k njej v gorico, kjer je kopala. Pokazala mi je na kočo, ki je s ceste nisem mogel videti, z gorice pa sem opazil, da se sučejo okrog nje žandarji. Povedala mi je, da Vinka pravkar iščejo in da je pobegnil. V tem sem opazil, da sem tudi jaz v obroču. K sreči sem imel na rami motiko, ki sem jo za kamuflažo nosil s seboj. Družno s kmetico sem pričel v gorici kopati. Z delom sem odvrnil vsak sum s sebe. To je bilo dobro, kajti s seboj nisem imel druge legitimacije, kakor pištolo pod »šürcom«.

Mimo gorice, v kateri sem kopal, so hodili žandarji in gestapovci. Opazil sem, da me imata dva žandarja stalno na očeh. Šele čez čas, zdelo se mi je, da kopljem že celo večerko — sem se lahko potegnil z gorice v les in od tam v drugi breg, od koder sem opazoval, kaj se godi na drugi strani.

Vesel sem bil, da Vinka niso prijeli. Iskati pa ga tudi nisem vedel kje. Vrnil sem se proti Ptuju in prespal v Polencih pri Polenšaku pri Klemenčičevi mami.

To je bilo enkrat junija ali julija 1941. Vinko je prišel takrat v Ptuj z narodnim herojem Kovačem Štefanom in njegovo ženo Mimo-Barčko, ki je prišla v ptujsko bolnišnico. Vedel sem, da Vinko organizira narodnoosvobodilno borbo s Štefanom Kuharjem po Prekmurju in v ljutomerskem okraju. Po Bokši Mileni-Boži pa je bil Vinko Meglo povezan tudi s ptujskim okrajem. Sam ga nisem več srečal, zasledoval pa sem njegovo življenjsko pot, pot neustrašenega borca-heroja, ki ni nikoli klonil z borbene poti in je na tej poti tudi izgubil svoje življenje.

Vinko je padel 26. januarja 1942, ko so domači izdajalci pripeljali okupatorja v Malo vas, kjer se je Vinko zadrževal v hiši materinega brata Kranjca Antona. Bilo je ob enajsti uri zvečer, ko so hišo obkolili nemški orožniki. Vinko se je branil v brezupni borbi.

Vinka Meglo, narodnega heroja, ni več, z njim je padel eden največjih borcev našega naroda za svobodo, brez katerih bi danes ob deseti obletnici naše svobode — ne mogli s ponosom gledati na našo borbeno preteklost.

In njegov grob? Njegova mati, oče, bratje in sestre ga krasijo s cvetovi — spomenik pa mu bomo morali postaviti mi drugi, ker je delal nesebično za socialno in nacionalno svobodo našega naroda.

Sagadin Zvonko

Tone Žnidarič

— junak dveh osvobodilnih vojn

Podpolkovnik Žnidarič Anton, ki so ga položili v skupno grobnico padlih za osvoboditev na ptujskem pokopališču v nedeljo, 15. maja — je eden naših najzaslužnejših borcev za svobodo.

Rodil se je leta 1913 v kmečko-delavski družini. Hodil je v ptujsko gimnazijo in se takrat priključil skojevski mladini. Ker se je boril za pravice izkoriščanega delavskega razreda, so ga 1934 leta s Potrčem Ivom in Ilecem Rudijem izključili iz gimnazije v Ptuju s prepovedjo obiska vseh šol v Jugoslaviji in privatnega polaganja izpitov. Original akt o izgonu iz šol treh mladih komunistov hrani arhiv NOB v ptujskem muzeju.

Od tega dne, ko se je moral Žnidarič Anton posloviti od tovarišev na gimnaziji, je bila njegova pot nenehna pot borbe. Leta 1936 se je boril v španskih dobrovoljskih vrstah. S svojo sposobnostjo in hrabrostjo se je zelo odlikoval in je zato dobil čin kapetana republikanske armade, ki se je borila proti fašizmu za ljudsko oblast. Kmalu je postal komandant bataljona »Garibaldini«, nato pa načelnik štaba brigade.

Leta 1941 ga vidimo že v vrstah narodnoosvobodilne vojske pri formiranju partizanskih edinic na Štajerskem. Kot član Pokrajinskega odbora za Štajersko je politično delal tudi v ptujskem okraju z ilegalnim imenom »Štefan«. Januarja 1944 je odšel »Štefan« na Dolenjsko, kjer je postal komandant brigade, nato pa načelnik štaba XVIII. divizije. Padel je novembra meseca leta 1944 pri izvrševanju svoje službene dolžnosti. Pokopali so ga na pokopališču Radatoviči pod imenom Malenšek Janez.

Slovenski narod je z Žnidaričem Antonom žrtvoval za svobodo enega najboljših svojih sinov.

R.

Slavica Zemljič

IZ PTUJA, MAJOR JLA

Njeno delovanje v osvobodilnem gibanju v Ptuju je povezano z imenom Štefana Kuharja, Jožeta Lacka, Jožeta Kerenčiča, Milene Bogša in drugimi. Zaradi stalnega zasledovanja v Ptuju se je leta 1942 umaknila v Bilogoro (Slavonija), kjer je bila do osvoboditve kot borec, članica SKOJ, član iniciativnega odbora AFŽ za Slavonijo, član agit-prop. komisije, komisar bolnice, predsed. okrajnega sodišča, komisar kursa oficirske šole, komisar med. bataljona divizije, je major JLA in je odlikovana z Ordenom bratstva in edinstva, Ordenom zaslug za narod, Ordenom za hrabrost ter Medaljo za hrabrost.

PLETARNA

OBRTNA ZADRUGA PTUJ

★

Ob 10-letnici osvoboditve naše domovine in ob 35-letnici obstoja Pletarne Ptuj čestitamo vsem delovnim kolektivom in kmečkemu prebivalstvu našega okraja ter jim želimo prijetno praznovanje 10-letnice svobode.

KOLEKTIV

Remčevi „Volkodlaki“ na breškem odru

SZDL terena Breg je letos dostojno proslavil 10. obletnico osvoboditve. Remčeva drama »Volkodlaki« je po svoji vsebini in času dogajanja eno od najbolj primernih del, ki prihajajo v poštev za proslavo tako pomembne obletnice.

Pri postavljanju dela na oder, je bilo potrebno odstraniti celo vrsto preprek. Breg nima niti primerne dvorane, niti pravega igralskega kadra. Vendar niso obupali. Razen dveh igralk, so nastopili sami novinci, ki pa so svoje vloge odigrali lepo in zelo dozveto. Anico Seršenovo, mlado poštarico, je postavila tov. Ivanka Kroščeva eruptivno. Bila je enako dobra v nežnih prizorih s svojim zaročencem in svojim sinčkom Peterčkom (Miran Vrabl) kakor v prizorih z Zajškom, nemčurjem in bürgermeistrom ter njegovim gestapovci. Vso svojo znanje pa je pokazala v zaključnih prizorih, ko izve za smrt svoje matere.

Meto Seršenovo je zaigrala tov. Aličeva tako doživeto, da ne morem zapisati, kje bi bila boljša. Prikazala je trpljenje matere in babice s tako umetniško silo, da so gledalci lahko zasledovali njene bolezni v vseh odtenkih, od tihe resignacije preko blaznosti do prave otopelosti zaradi prestanega trpljenja. Z Ivanko Koroščevo sta se lepo dopolnjevali in zapustili pri gledalcih nepozaben vtis.

Starega Kopšeta, bivšega župana in soseda Seršenovih je kreiral tov. Stane Fabjan. Njegov Kopše je bil miren sedemnajstletnik, pripravljen pomagati sosedi Meti in njeni hčerki. Čeprav je nastopil prvič na odru, je pokazal lep talent. Njegova igra je bila dobra tako v tekstu zlasti pa v mimiki, s katero je povedal skoraj več kakor z besedami. Upam, da ne bo njegov prvi nastop tudi zadnji.

Tudi nasprotni tabor je imel dobre igralce. Izdajalskega nemčurja Zajška je zaigral tov. Koželj. Bil je boljši v onih prizorih, kjer je prikazal Zajška kot cinika, ki mu je vseeno ali se Meta v vodnjaku utopi ali reši, čeprav ne morem trditi, da bi bil mnogo slabši v onih prizorih, kjer je bil njegov Zajšek silovit, ohol švabsk nadutež in mogočnik. S svojimi »sodelavci« SS-ovcem (Rebernak Ignac in Zadravec Franc) ter tipkarico tov. Rimele Marjeto je tvoril lepo skupino, ki je prepričljivo delovala. Zlasti oba gestapovca sta se zelo vživela v svoji vlogi, o čemer bi lahko kaj več povedala Meta Seršenova, ki sta ji tako zvezala roki, da je nosila še nekaj dni sledove verižice na rokah. Kratkomalo, igrali so tako, da so jih gledalci zasovražili in si kar oddahnili, ko je Aničin zaročenec visokošolec Ivan Poljanec, ki ga je igral tov. Rudi Podkrajšek, obračunal z njim. Ivan Poljanec, Rudija Podkrajška je bil ena najbolj simpatičnih figur na odru. Enako dober v govoru in mimiki, miren v igri nikakor ni pokazal, da je tudi on prvič na odru. Pri gledalcih, zlasti otrocih, sta z malim Petrčkom uživala največ simpatij.

Tov. Vidi Vičarjevi, ki ima največ zaslug pri režiji in postavljanju dela na oder, je samo čestitati, da je znala obdelati mlado igralsko družino, da je nastopila kot homogena enota. Upajmo, da s svojim delom ne bo končala, temveč bo znala igralce obdržati in jih predstaviti kmalu s kakim novim delom.

Pripomniti moram, da je igra svoj namen v celoti dosegla, saj je potegnila za seboj gledalce od najmlajših pa tja do najstarejših. Želel bi, da bi igrali še, da bi si lahko igro ogledali tudi ostali tereni. K uspehu in lepi proslavi desetletnice osvoboditve pa čestitamo SZDL terena Breg, režiserki Vidi Vičarjevi, igralcem kakor tudi vsem onim, ki so pri igri in proslavi kakorkoli pomagali.

Vk. F.

tržne cene

v sredo, 18 maja 1955

(za liter, kilogram ali komad)

Čebulček 100, čebula 60, nova čebula 60, por 40—50, česen 80, fižol 60, hren 80, kromp. 20, peteršilj 40 rdeča pesa 35, špinača 60, zelena 40, korenček 40, kislo zelje 60, kisla repa 30, motovileo 80 solata berivka 50—60, solata v glavah 40—60.

Koruza 30, proso 35, bela moka 100, koruzni zdrob 50.

Surovo maslo 400, zaseka 250, mleko 20—24, smetana 120, sir 35—70.

Kokoši 280—400, piščanci 400, kozlički 600—800.

Jabolka 70.

Jajca 11

Razne sadike: zelje kos 1 dinar, rdeče zelje 1 dinar, koleraba 1 dinar, cvetača 2 dinarja, paradižniki 3 dinarje, paprika 3 dinarje za komad.

Radio Ljubljana in Maribor

NEDELJA, 22. maja 1955

6.05 Poročila. 6.30 Pregled tiska. 8.00 Letošnji partizanski izleti. 8.15 Domače pesmi za prijetno nedeljsko jutro. 10.00 Družinski pogovor. 12.00 Pogovor s poslušalci. 12.10 Slovenske narodne pesmi. 13.00 Pol ure za našo vas. 13.30 Želeli ste — poslušajte. 15.15 Zaplešite z nami. 16.45 Satira — Pod vaško lipo. 19.00 Radijski dnevnik. 20.00 Ura razvedrila iz Zagreba. 23.00 Oddaja za tujino.

PONEDELJEK, 23. maja 1955

5.00 Dobro jutro. 6.00 Poročila. 7.30 Gospodinjski nasveti. 11.30 S Titom v Indijo in Burmo. 12.00 Kmetijski nasveti. 13.00 Želeli ste — poslušajte. 14.30 Nove knjige. 16.30 Zdravstveni nasveti. 18.45 Partizanski pozdrav. 20.00 Kulturni pregled.

TOREK, 24. maja 1955

5.05 Poročila. 6.30 Pregled tiska. 7.30 Gospodinjski nasveti. 11.00 Radijski koledar. 11.15 Cicibanom — dober dan. 12.45 Zabavna glasba. 14.30 Zanimivosti iz znanosti in tehnike. 15.15 Znane melodije. 16.20 Naši in inozemski solisti. 18.00 Zunanjepolitični feljton. 19.00 Radijski dnevnik. 20.00 Tedenski notranjepolitični pregled. 23.00 Oddaja za tujino.

SREDA, 25. maja 1955

5.00 Dobro jutro. 6.30 Pregled tiska. 7.30 Gospodinjski nasveti. 12.00 Kmetijski nasveti. 13.00 Želeli ste — poslušajte. 14.30 Iz gledališč. 15.30 S Titom v Indijo in Burmo. 16.30 Modni kotiček. 18.00 Mednarodna radijska univerza. 22.00 Poročila. 23.00 Oddaja za tujino.

ČETRTEK, 26. maja 1955

6.00 Poročila. 6.30 Pregled tiska. 7.30 Gospodinjski nasveti. 7.40 Zabavna glasba. 11.15 Za mlade pevce in godce. 12.10 Slovenske narodne pesmi. 13.30 Opoldanski koncert. 14.30 Ljudskoprosvetni obzornik. 15.30 Tečaj francoskega jezika. 16.20 Iz baletov in oper. 18.00 Zanimivosti iz znanosti in tehnike. 18.10 Pesem skozi stoletja. 18.30 Črnomeljski livarji. 20.00 Glasbeni razgledi.

PETEK, 27. maja 1955

5.05 Poročila. 6.35 Slovenske zborovske in solistične skladbe. 7.00 Poročila. 11 Cicibanom dober dan. 11.30 Drobne skladbe velikih mojstrov. 12.00 Kmetijski nasveti. 14.30 Nov filmi. 15.00 Poročila. 16.00 Za pionirje. 17.15 Koncert po željah. 18.30 Spoznavajmo človeka. 18.00 Domače aktualnosti. 18.45 Vedre melodije. 20.00 Tedenski zunanjepolitični pregled. 21.00 Oddaja o morju in pomorščakih. 22.00 Poročila. 23.00 Oddaja za tujino.

IZ VIDMA

Na čast desete obletnice osvoboditve so na pobudo občinskega odbora SZDL Videm dostojno proslavljali v Vidmu ta pomembni dan. — Začrtan obširni spored, ki se je izvedel v nedeljo, 15. maja, popoldne v dvorani in na prostem pred več kot 300 gledalci je bil uspešno izveden. V nabito polni dvorani je pred zbrano množico imel govor predsednik občinskega odbora SZDL tov. Purg Ignac, ki je v svojem govoru orisal krvavo pot v času okupacije ter uspehe in probleme, ki jih je imela socialistična Jugoslavija po osvoboditvi. Nadalje so sledile recitacije šolske mladine, partizanske pesmi, ki jih je zapel pevski zbor tukajšnjega KUD in šolski pevski zbor pod vodstvom Maksa Vaupotiča. Zadnjo točko v dvorani je imelo tukajšnjo kulturno-prosvetno društvo, ki je uprizorilo enodejanko »Vrnitev«.

Na prostem pa so izvedli člani TVD »Partizan« Videm proste vaje in vaje na orodju. Na splošno presenečenje in zadovoljstvo gledalcev z ozirom na še komaj ustanovljeno društvo, ki je zlasti na orodju dalo precej točk, je želo splošno odobravanje. Uspeh je bil dvojen, saj se je po nastopu prijavilo več mladincev in fantov z željo, da se jih sprejme v vrste Partizana. Tako se bo sicer agilno društvo še bolj povečalo.

Tudi gasilci so dali vmesne točke. Nastopile so uspešno članice s prostimi vajami in člani z lestvicami. Za zaključek pa so gasilci izvedli z uspehom mokre vaje.

Ker si ljudstvo želi več takih prireditev, se pripravlja telovadno društvo Partizan na splošni javni nastop.

Murko Ignac, Videm

POPRAVEK

V št. 19 — 12. maja 1955 »Ptujskega tednika« se je v tekstu pod skico o borbi Lackove čete 8. avg. 1942 v 7 vrsti zadnjega stolpca vrinila neljuba pomota, ki jo s tem popravljamo, da se je Franc Osojnik zdravil **pri Olgi (Furlan) Meglič na Vičavi**, ne pa kot je pomotoma napisano pri Olgi Čeh na Vičavi.

kino predstave

MESTNI KINO PTUJ

predvaja od 20. do 23. maja angleški film **»Pikova dama«**;
od 24. do 26. maja amer. film **»Prepovedan sad«**;
od 27. do 30. maja amer. film **»Najboljši od najslabših«** in
od 31. maja do 2. junija franc. film **»Sovražnik države št. 1«**.

Ob praznovanju 10. obletnice osvoboditve se pridružujemo manifestacijam našega delovnega ljudstva, želeč novih uspehov v graditvi socializma.

Kolektiv
TRGOVINE Z MANUFAKTURNIM BLAGOM
„Zvezda“
PTUJ

RAZPIS

Delavcem in delavkam v industriji in kmetijstvu, ki so aktivni politični delavci in si žele razširiti svoje po[illegible]no znanje, sporočamo, da se bo

NOVI TEČAJ POLITIČNE ŠOLE PRI CK ZKS

začel 1. septembra 1955 in bo trajal 5 mesecev.

Prijave z osebnimi podatki, s podatki o dokončanih šolah in tečajih, o stažu in funkcijah v političnih organizacijah, osnovnem poklicu, zaposlitvi in višini mesečnih prejemkov pošljite do 20. junija t. l. na upravo Politične šole pri CK ZKS, Ljubljana, Parmova 37 II. trakt, telefon 23-981 int. 206, hkrati pa tudi na svoj okrajni komite ZKS. Šola ima internat. Podrobnejše informacije dobite na upravi Politične šole ali okrajnem komiteju ZKS svojega okraja.

Delovni kolektiv Tovarne
glinice in aluminija
„Boris Kidrič“ Kidričevo

pozdravlja ob tem prazniku vse delovne ljudi z željo za čimvečji napredek in blagostanje, spominjajoč se pri tem svetlih vzorov borcev iz naše slavne NOB

Boji in zmage naprednega in narodnoosvobodilnega tiska v Ptuju

Slika o narodnoosvobodilnem tisku iz Ptuja bi ne bila popolna, če ne bi upoštevali tudi naprednih tokov, ki se pojavljajo v ptujskih tiskih že med obema vojnama. Te ideje so pripomogle k veliki zmagi narodnih in socialnih teženj v letu 1945

KAKO JE BILO V STARI JUGOSLAVIJI..

V neodvisnem tedniku »Narodna sloga«, ki je izhajal v Ptuju v letu 1931—1932, zasledimo že kar revolucionarne misli v nekaterih člankih, ki so bili večinoma zaplenjeni. Dopisniki tega lista se zavzemajo za človeškemu življenju dostojno plačilo, protestirajo proti izkoriščanju od strani kapitalistov, ki se kopljejo v zlatu ter poudarjajo, da »brez kmeta in delavca ni življenja!«

Posebne zasluge za napredni tisk v Ptuju ima ptujska gimnazija, kjer je v letih 1930—1934 obstajajo literarno društvo »Oton Župančič« ki je izdalo v letu 1931—1933 dva letnika **»Rasti«**, izdelana v ciklostilni tehniki. List so tedanji vladajoči krogi v Ptuju napadali zaradi naprednih idej in govorili o komunistični propagandi v tej reviji. V zvezi s tem je bilo v letu 1934 izključenih iz gimnazije več dijakov SKOJ-evcev.

V almanahu **»Mlada setev«**, ki ga je založilo kulturno društvo gimnazije v Ptuju l. 1937 (tiskan v Mariboru), imamo članke z izrazito socialno noto. V prispevkih je govor o socialnih krivicah, ki jih bo nekoč maščevala revolucija. Nekatere članke preveva želja po lepšem in boljšem svetu...

Kljub preganjanju od strani protiljudskih režimov predaprilske Jugoslavije ptujska napredna mladina ni odnehala, temveč si je uredila ilegalno ciklostilno tehniko KP ter jo skrila v skladišču Mestnega gledališča v Ptuju. Nekaj časa je obratovala tudi v današnjih prostorih Mestnega arhiva in na nekaterih drugih mestih. V letih 1936—1937 se je nahajala pri Klepovih v Sevrovi hiši št. 44 na Krčevini pri Ptuju. Najbolj aglina pri tem podjetju sta bila Franček Glavnik in Jože Klep. Tiskali in razmnoževali so se predvsem letaki, ki so svarili ptujske Slovence pred hitlerjansko nevarnostjo in pozivali na bojkot nemških ustanov in podjetij.

TISKANA BESEDA BODRI LJUDSTVO V BORBI

Širom Slovenije so že ob začetku narodnoosvobodilnega boja nastajale številne ciklostilne tehnike, ki so s svojim tiskom budile, organizirale in usmerjale odporne sile slovenskega naroda, čigar usoda je bila postavljena na kocko. Pravi razvoj partizanskega tiska na Štajerskem je tesno povezan s pohodom XIV. divizije z Dolenjskega na Štajersko v januarju in februarju leta 1944. Ta dogodek je tudi v ptujskem okraju sprožil vedno močnejše narodnoosvobodilno gibanje in s tem tudi potrebo po partizanskem tisku.

Tako je v februarju 1944 v Muretincih pri Ptuju začela obratovati ciklostilna tiskarna, ki so jo ustanovili Franc Belšak-Simon, Milko Golob in Tone Belšak in sicer v hiši Julijane Čuš. Razmnoževalni stroj je preskrbel Karel Šober iz Moškanjc, v Muretince pa sta ga prinesla Kajnč Franček-Iztok iz Velike Nedelje in Golob Milko. V tehniki sta delala v glavnem Kajnč in Žnidaršič Božo, ki pa je kmalu odšel na novo tehniko »Nataša« v Rotmanu pri Polenšaku.

Pred ustanovitvijo tehnike v Muretincih je prihajal partizanski tisk v ptujski okraj s področja pokrajinskega odbora OF za Štajersko in zlasti iz pohorske tehnike »Mernik« Tudi pozneje je še prihajal v ptujski okraj narodnoosvobodilni tisk iz raznih drugih tehnik. Zaradi nevarnega položaja, ki je bil ogrožen zaradi gestapovske kontrole, se je tehnika za nekaj časa vkopala in se potem raje preselila v Stoprce pod Ptujsko goro, kjer je obstajalo že partizansko zaledje. Tu je v oktobru l. 1944 nadaljevala z delom in je splošno znana kot tehnika »Lacko«. tiskala in razmnoževala je razne časopise, letake, pozive za vstop v NOV, za pomoč osvobodilnemu pokretu in drugo. Bunker v Stogovcih sta izkopala Sagadin Zvonko in Pungarčar Franc, tiskarsko delo pa je vodil Miha Kolarič-Kostja, ki so mu pomagali Lipuž-Ela s tremi tovariši ter Ljuba Roškar iz Gajevec. Delalo se je v težkih pogojih, v vlagi, ob petrolejki ali karbidovki. Boriti se je bilo treba tudi s pomanjkanjem papirja, ki so ga večinoma nabrali po ptujskih uradih zavedni ljudje. Včasih so uporabljali v tehniki tudi papir iz šolskih zvezkov. V muzeju NOB na ptujskem gradu je rekonstruiran bunker Lackove tehnike, kjer je še ohranjen radio in ciklostilni aparat. Tudi spodaj navedeni tisk hrani Mestni muzej v Ptuju.

Letak iz Lackove tehnike

TEHNIKA »LACKO« JE V TEŽKIH POGOJIH IZDELALA LEPO ŠTEVILO TISKOV

Iz muretinske dobe je ohranjen 1 izvod **»Slovenskega poročevalca«** (glasilo OF za severno Slovenijo, ponatis iz leta 1944), dalje 1 izvod **»Štajerskega poročevalca«** (glasilo poverjeništva IOOF za Štajersko, od 15. junija 1944). Vsi ostali ohranjeni tiski pa izvirajo iz Stogovc

Pot novim idejam je utiral predvsem list s simboličnim naslovom **»Novi čas«**, vestnik OF in NOV za Štajersko in sicer v letu 1944—1945 Ohranjenih je več različnih številk tega časopisa, ki je bil razmnožen v nakladi 400—500 izvodov.

Iz leta 1944 je ohranjen poziv: »Slovenskim viničarjem« ki ga je izdal Pokrajinski odbor OF za Štajersko z namenom, da bi pridobil viničarje za OF. Prikazan je med drugim težak položaj viničarjev v stari Jugoslaviji in njihova usoda, če bi zmagal okupator. Naklada 1197 izvodov.

»Borbena Slovenka« iz l. 1945 pa je prinašala novice, predvsem z bojišč, dalje članke o vlogi žena pri nas in v svetu med drugo svetovno vojno ter njihov delež v borbi s fašizmom.

V težkem pričakovanju svobode je bil priljubljen zlasti **»Radio vestnik«** (1945).

Važen informativni časopis je bilo **»Glasilo OF mariborskega okrožja«**. Ohranjena je 1 številka od 15. I. 1945, ki prinaša aktualne članke o jugoslovanski vojski, o obnovi porušene domovine, o mladini v današnji borbi in drugo. Med drugim poroča tudi to, da je ptujska mladina v noči od silvestrovega na novo leto 1945 raztrosila preko 2000 parol.

Tehnika »Lacko« je razmnožila tudi **»Govor maršala Tita«**, ki ga je imel na antifašističnem zboru žena v Beogradu v začetku leta 1945. Naklada 355 izvodov.

S sklepi treh zaveznikov na Krimu 5. II. 1945 nas seznanja brošura **»Krimska konferenca«**.

Knjižica z naslovom **»Enotna vlada Jugoslavije«** govori o programu vlade ki se je sestavila na osnovi sporazuma Tito-Šubašič

Pomembna je tudi zbirka važnejših člankov naših osrednjih listov. Ohranjena zbirka I. od 6. III. 1945 prinaša članke Edvarda Kardelja, A. Beblerja, B. Kidriča in drugih, priobčenih v »Borbi«.

Ohranjeni sta dve izdaji **»Partizanskih pesmi«**, prva na 34 str. (nakl.. 130 izv.), druga pa na 41 str. (nakl. 159 izv.) za dodatkom Kajuhovih ljubezenskih pesmi.

Natisnjena je bila še ena zbirka slovenskih partizanskih pesmi: **»Naše pesmi«** (nakl. 429 izvodov).

Tiskal se je tudi **»Mladi tovariš«** (izdajal Pokr. odbor zveze slov. mladine za Štajersko) Ohranjena je samo predloga za 1. štev. z dne 20. III 1945 Celotna naklada za Štajersko je znašala 5000 izvodov. Za Ptuj je bilo določenih 16%, to je 800 izvodov, izvršitev tega števila ponatisov pa je bila odvisna od raznih možnosti.

Tiskale so se dalje okrožnice Rdečega križa Slovenije **»Srednji partijski kurz«** in nekateri drugi spisi.

Ohranil se je končno 1 izvod **»Navodil za širjenje tiska in kolportaže«** z dne 26. I. 1945.

Tiskarji in raznašalci nove bodrilne besede so bili zaradi pogostih hajk v stalni nevarnosti za svoje življenje. Tudi njihov poklic in naloga so zahtevale nekatere žrtve. Tako sta prišla ob življenje Žnidaršič Božo-Rastko in Sagadin Miran-Jožek. Pisec teh vrstic je tudi sam prenašal knjižno gradivo iz Graza, ki je bilo potrebno za sestavljanje raznih aktualnih brošur. K družini Klun v Mariboru so prihajali kurirji od raznih strani in odnašali prinešeno literaturo na pristojna mesta. Kot sem po osvoboditvi izvedel, so nekega kurirja prijeli kmalu za tem, ko je že oddal nekaj knjig o Koroški. Kakšna usoda ga je doletela, nisem nikoli izvedel. Če ne bi pravočasno oddal knjige, bi bili vsi izdani, kajti izdali bi nas pečati v knjigah, izposojenih v raznih graških knjižnicah...

-ej.

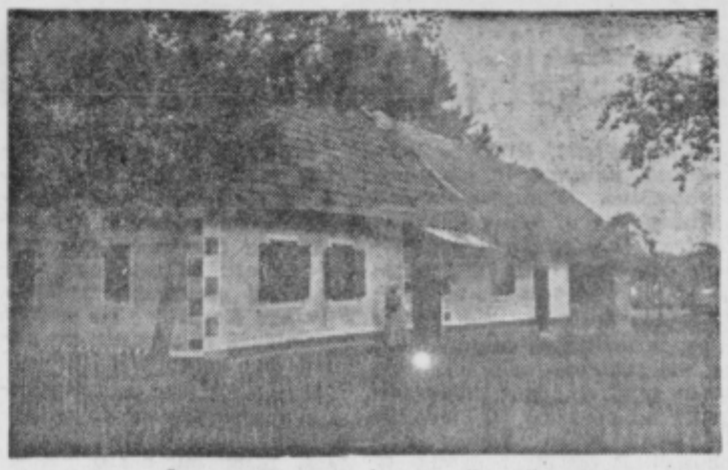

Pri Julijani Čuš v Murtincih je bila ciklostilna tiskarna

Franjo Gumilar:

Varstvo spomenikov NOB

V PTUJSKEM OKRAJU

Skupščina Ljudske republike Slovenije je sprejela 19 maja 1948 zakon o varstvu kulturnih spomenikov za področje LRS, ki določa, da so vsi kulturni spomeniki in prirodne znamenitosti kot znanstvene in estetske kulturne dobrine v varstvu LRS ne glede na to, v čigavi lasti ali posesti so. Za kulturne spomenike po tem zakonu veljajo premični in nepremični predmeti ali skupine predmetov, ki so zgodovinsko, arheološko, kulturnozgodovinsko, umetniško, etnografsko ali sociološko pomembni oziroma domačinsko značilni, *zlasti pa spomeniki narodnoosvobodilne vojne.*

Citirani zakon posveča posebno skrb spomenikom NOB. — Preden pa bi govorili o varstvu spomenikov NOB v ptujskem okraju, moramo ugotoviti, katere so te dragocene priče naše najmlajše zgodovine, do katerih moramo gojiti posebno spoštovanje in jim posvečati vso pozornost. Odgovor na to vprašanje bi lahko zgostili v en sam stavek, ki bi se glasil: Vse, kar je v zvezi z vsenarodnim uporom zoper fašistične zavojevalce in domače izdajalce.

Spomeniki NOB spadajo — po svoji vsebini — v tri skupine. Prvo skupino tvorijo spomeniki, ki so v zvezi z aktivnim oboroženim odporom, in ki so večje politične pomembnosti. Taki so: domačije narodnih herojev, grobovi borcev in talcev, poslopja, kjer so bila važna vojaška ali politična posvetovanja; bunkerji, tehnike in tiskarne, partizanske bolnišnice, kraji, kjer so bile bitke ali spopadi. — V ptujskem okraju pridejo v poštev za to grupo naslednji objekti: Lackova domačija v Novi vasi, Sagadinova hiša v Gradiščah, Šuperjeva hiša v Stogovcih, hiša Julijane Čuš v Muretincih, Vičarjeva hiša v Rotmanu in Toplakova hiša v Gorišnici.

V drugo skupino spomenikov NOV spadajo vsi oni, ki spominjajo na okupatorjev teror in trpljenje ljudstva. Ti so: zapori, ječe, mučilnice, koncentracijska taborišča in kraji, kjer so streljali talce. — V ptujskem okraju spadajo pod zaščito spomeniškega zakona iz druge grupe: Sagadinova hiša v Srecah, Brenčičeva hiša v Ptuju, grad Borl in zapori v Ptuju.

To so spomeniki, ki prikazujejo ogromne napore naših najboljših za našo narodno in socialno samobitnost.

V tretjo skupino spadajo spomeniki, ki jih je postavilo naše ljudstvo kot skromen spomin na žrtve, ki so dale največ — svoja življenja za našo boljšo bodočnost. To so: spomeniki in spominske plošče. Pri varstvu spomenikov moramo upoštevati iz tretje grupe tele spomenike in spominske plošče v ptujskem okraju:

1. Plastiko v Cirkulanah, Središču, Makolah, pri železniški delavnici v Ptuju, pri domu Sagadinovih v Srecah.
2. Nagrobne spomenike v Markovcih, Gorišnici, Ptuju in Makolah.
3. Spominske plošče na zgradbah: v gimnaziji v Ptuju, gledališču v Ptuju, na Lackovi hiši v Novi vasi, na Osojnikovi hiši, v Desencih; Krambergerjevi hiši v Novi vasi, Prosvetni dvorani v Desterniku, Zadružnem domu v Veliki Nedelji, domu Partizana v Ormožu Gasilskem domu v Podgorcih; Zadružnem domu v Rogoznici, Občinski hiši v Makolah, Gasilskem domu v Polenšaku Zadružnem domu v Markovcih, Zadružnem domu v Dornavi, Zadružnem domu v Muretincih in v šoli na Hajdini, na Brenčičevi hiši v Ptuju.

Pri varstvu spomenikov je nujno potrebno da se ugotovi njihovo stanje oziroma njihovo ohranjenost, ker je od tega odvisna zaščita. Vsak tak ukrep, ki je v zvezi z zaščito, je treba po zakonu sporočiti Zavodu za spomeniško varstvo LRS.

Hvalevredno delo je izvršila organizacija ZB v Ptuju pri zaščiti spomenikov v ptujskem okraju. Tako je sestavila evidenco vseh spomenikov NOV in restavrirala najvažnejše spomenike. Seveda s tem delo še ni končano, zbrati bo treba še obstoječo literaturo in arhivski material.

SLAVA PADLIM BORCEM, TALCEM IN ŽRTVAM FAŠISTIČNEGA NASILJA IZ PTUJSKEGA OKRAJA BRATSKE REPUBLIKE SLOVENIJE IN ČAST TER PRIZNANJE VSEM DELOVNIM LJUDEM, KI SO V ČASU VOJNE IN PO OSVOBODITVI VOLJNO PRENAŠALI VSE TEŽAVE, PREIZKUŠNJE IN DOLŽNOSTI NA POTI SOCIALISTIČNE GRADITVE V NAŠI DOMOVINI

»Poljostroj«
Novi Sad
KOLEKTIV PODJETJA

KOLEKTIV
TRGOVINE Z ŽELEZNINO
„ŽELEZNINA"
PTUJ, DRAVSKA ULICA 3 — TEL. 90

ČESTITA VSEMU DELOVNEMU LJUDSTVU OB 10. OBLETNICI OSVOBODITVE!

Pionirski festival v Kidričevem

Letos bodo pionirji Kidričevega že tretjič proslavili velik praznik — rojstnega dne našega voditelja in učitelja maršala Tita.

V nedeljo, dne 29. maja 1955, bo III. sektorski pionirski festival, na katerem bodo sodelovale vse okoliške šole. Pričetek festivala bo ob 8. uri zjutraj na stadionu v Kidričevem. Naši pionirji so pripravili bogat kulturni in fizkulturni program. Nastopili bodo združeni pionirski pevski zbori s 600 pevci. Pri telovadnem nastopu bo sodelovalo čez 1000 nastopajočih, pionirji se bodo pomerili tudi v lahki atletiki. Ljubitelji in prijatelji naših otrok vabljeni.

Z obiskom festivala bomo dali priznanje našim pionirjem in skupno z njimi proslavili njihov in naš veliki praznik.

OBVESTILO

V nedeljo, dne 29. maja 1955, bo v osnovni šoli v Ptuju od 8. do 12. ure vpisovanje novincev. Vpisovali bomo otroke, ki so rojeni l. 1948. Prosimo, da pride z otrokom oče ali mati in prinese s seboj otrokov rojstni list.

Upraviteljstvo osnovne šole Ptuj

Gostilna Vinarske zadruge
Ormož
razpisuje mesto
upravnika gostilne
Prejemki po tarifnem pravilniku. Nastop službe takoj ali po dogovoru. — Ponudbe pošljite z navedbo dosedanjega službovanja na gornji naslov.

K 10. OBLETNICI OSVOBODITVE ČESTITA VSEMU DELOVNEMU LJUDSTVU
KOLEKTIV
Gostilne pri Sejmišču
Ptuj

TOVARNA ČEVLJEV »JOSIP KRAŠ« KARLOVAC
„ORIENT ČEVLJI"
Prodajalna PTUJ, Srbski trg 5
priporoča svoje kvalitetne izdelke in obenem čestita delovnemu ljudstvu k 10. obletnici osvoboditve

Kmetijska zadruga
z o. j.
Ptuj
ČESTITA OB 10. OBLETNICI OSVOBODITVE VSEM KOLEKTIVOM IN DELOVNIM LJUDEM, ŽELEČ JIM TUDI V BODOČE POMEMBNIH DELOVNIH USPEHOV!

Čevljarska obrtna zadruga
Ptuj
čestita vsem delovnim kolektivom širom po naši domovini k 10. obletnici osvoboditve Jugoslavije. Za naročila se priporočamo

Ob 10. obletnici osvoboditve čestitamo svojim poslovnim prijateljem kakor tudi vsemu delovnemu ljudstvu, ki v nenehni borbi ustvarja lepšo bodočnost naših narodov! — Izvršujemo vse vrste gradenj. — Naše cene so konkurenčne.
Delovni kolektiv
OKRAJNO REMONTNO PODJETJE
PTUJ
Telefon 172

Gostinska zbornica
Ptuj
čestita vsem svojim članom ob deseti obletnici osvoboditve ter želi obilo uspehov v svobodni socialistični državi.

Okrajna obrtna zbornica
za okraj
Ptuj
čestita vsem množičnim organizacijam in vsemu delovnemu ljudstvu k 10. obletnici osvoboditve

Ob 10-letnici osvoboditve pozdravljamo in želimo vsem cenjenim odjemalcem mnogo uspehov v borbi za lepšo bodočnost!
Istočasno priporočamo bogato izbiro letnega tekstilnega blaga, svilenega perila, galanterije, kozmetike, konfekcije, klobukov, preprog, nogavic, krojaških in šiviljskih potrebščin, pohištva, otroških vozičkov, koles in kolesnih delov, radioaparatov, pekačev, elektromateriala, emajlirane posode in razno drugo blago.
Ve eblagovnica
»MERKUR«
PTUJ
Telefon 77

VSAKO KOLIČINO
ŠKOPANE SLAME
kupi
»PLETARNA« V PTUJU

NAŠ DELOVNI KOLEKTIV SE PRIDRUŽUJE SLAVJU PTUJSKEGA OKRAJA OB 10-LETNICI OSVOBODITVE SPOMINJAJOČ SE HEROJSKIH BORCEV NOB, NAŠIH OSVOBODITELJEV, TALCEV IN ŽRTEV FAŠISTIČNEGA NASILJA IN ŽELI, DA BI BILO VSE NAŠE BRATSKO MIRNODOBSKO DELO ENAKO ZMAGOVITO KOT SO BILE NJIHOVE BORBE.
INDUSTRIJA PRECIZNE MEHANIKE
Beograd - Bulevar Revolucije 312

KOLEKTIV
IZVOZNEGA PODJETJA
„Perutnina"
Ptuj
ČESTITA VSEM SVOJIM POSLOVNIM PRIJATELJEM IN DELOVNEMU LJUDSTVU OB 10. OBLETNICI OSVOBODITVE!

SODOBNI ROMAN

NA KMETIH

IVAN POTRČ

(20)

Toda bil sem ko brez pameti in slep; na Tuniko se še zmislil nisem več, niti opazil je nisem več pri hiši. Tista, pri kateri je bilo vsak dan več moje nore glave, je bila stara — Toplečka. Nekaj noči sem dobro spal, ko kamen, bi lahko rekel, potem sem jo vedno bolj čutil, kako je prihajala iz izbe, hodila na dvorišče in v kuhinjo ter segrevala tiste vroče čaje za bolnika. Sčasoma sem se zasačil, da napenjam ušesa za vsako stopinjo, ki jo napravi, da sem slišal nazadnje celo zdihe med prelivanjem, med prestavljanjem piskrčev in med pihanjem v žerjavico. Videl sem jo živo, kakor pred očmi, kako je odrinila veko, izgrebla žerjavico, nametala nanjo dračja, popihala v žerjavico, prestavila piskrč, zatem pa tam pred kamionom prekrižala roke in vzdihnila.

Ti vzdihi — sprva se mi je zdelo, a je bila resnica — so bili vsako noč glasnejši in bolj in bolj pogosti; bilo je, ko da bi se sama sebi smilila; lahko tudi da se je. Potem me je neko tako noč — napol sem sedel in vlekel na ušesa — stresel mraz in posilil kašelj; zadrževal sem ga, a ni nič pomagalo, potegnil sem si odejo čez glavo, vseeno, na vso silo in na glas sem zakašljal. Ne vem zakaj, a po tem kašlju sem zadržal sapo in napel ušesa, ko da bi hotel črno temo slišati. Vse je bilo gluho razen srca, ki nabijalo in sem ga slišal — dokler ni tihoče preklal kašelj iz kuhinje. Če je bila poprej tihoča, je nastala sedaj še večja in vse huje gluha. Potem, čez čas sem zaslišal piskrč, kako je podrsnil po kaminu in — kašelj kratek, ko da bi se ženska hotela izkašljati. Nato sem slišal prelivanje, celo sladkorje, kako so padali v čaj — in znova izkašljevanje: enkrat, dvakrat, trikrat. Odprl sem usta in pridržal sapo. Za nič na svetu ne bi več zakašljal, preveč se je vse slišalo, cela hiša je bila ko eno samo uho. Slišal sem jo, kako je odšla, očitno s skodelo v roki, kajti hodila je počasi in kakor premišljeno, zatem, kako je med vrati v izbo, ko so zaškripala, zakašljala. Znova sem ves otrpnil, tudi zato, da se ne bi spozabil in ji odkašljal. Ko pa je prišla potem iz hiške in sem ujel, kako je v izbi, kjer je zdaj ležala, zaškripala postelja, sem vseeno zakašljal, bolj zahrkal ko zakašljal. Dolgo je bilo vse tiho, bila je taka tihoča, da sem lahko slišal skozi odprto okno, kako so nekje za okolom padala jabolka na tratnico; zatem je v izbi znova zaškripala postelja in zakašljalo. Še isti trenutek je bilo slišati momljanje iz hiške — bil je bolnik, Toplek! Napel sem uho, da bi kaj slišal, a nič pravega nisem mogel ujeti; znenada pa sem se vrgel na vzglavnik, si vrgel odejo čez glavo — nič več nisem hotel slišati. »Ali si znorel, Južek?« sem si dejal in si začel ponavljati: »Znorel, znorel, znorel ...« Utrudil sem se, in nič več nisem utegnil misliti.

To: »Ne znori, Južek, ne znori, Južek ...« sem si ponavljal prav tako naslednjo noč in se tiščal pod odejo, toda vse skupaj ni nič pomagalo. Začel sem pod odejo pokašljevati in nazadnje sem odejo odgrnil. Ženska v izbi ni več kašljala, le ko je šla skozi priklet, se je oglasila, a zatišeno, kakor z roko na ustih.

To so bili dnevi, ko se domala nisva pogledala. Toplečka je imela potegnjeno ruto na oči, medtem ko sem jaz, ko sem z njo govoril, zijal kam prek nje, ali pa se obračal za kako rečjo po hlevu ali po dvorišču; za nič na svetu ji ne bi mogel pogledati v oči.

Z bolnikom je bilo iz dneva v dan slabše.

»Jezus — nazarenski, kri pljuva!« je tožila Toplečka ljudem in bila videti pri tem potrta in vsa zlomljena.

»Letošnjega ne bo več pil,« so govorili ljudje, ko ni bilo Toplečke zraven, kar je pomenilo, da Martinovega ne bo dočakal.

Sred branja po goricah ga je začelo dušiti, moral sem napreči dvakrat v enem dnevu; dopoldne sem vozil mašnika, kaplana, sredi večerke zdravnika. Kaplan so ves čas na veliko odzdravljali in obsipavali ljudi z »amennavekomaj«, ko pa sem po obhajanju vozil s kaplanom s klanca od hiše in pognal kobilo po veliki stezi proti mestu, so oni bolj zavzdihnili, ko pa povedali:

»Težko bo, težko; same ženske bodo ostale.«

Za hip se mi je zazdelo, ko da bi pojadikovali z bolnikom, s Toplekom, ki se je očitno pripravljal na oni svet; z mano se niso menili, koleselj je drčal čez kamenje, morali bi biti glasnejši. Vendar sem mislil, da moram nekaj povedati, da jim moram odgovoriti; Švrknil sem po kobili, in ko se je koleselj v breg proti mostu in pod kovačijo začel ustavljati, sem povedal:

»Pravijo, da kjer je baba gospodar, je volk mesar.«

Tudi nasmehniti sem se poskušal.

Kaplan dolgo niso odgovorili, vse do Skazovega mostu ne. Tam pa so povedali na glas, da sem slišal, in tudi tako, da potem nisem nobene več zinil.

»Tudi za kmetijo se je bati — a za kmetijo ni tako hudo. Stara se še ni obletela in mlade, te še ne bodo tako kmalu zrojile, še dolgo ne; z ženskami, bati se je, bo narobe. Gledala me je, ko da bi mi hotela z oči prebrati, ali se je spravil enkrat za vselej z Bogom ali se ni. Bog se usmili njega, nje pa še bolj!«

Zdravnika sem čakal cele ure; ko je proti peti prišel s torbo in sedel na koleselj, je povprašal:

»To je tisti kredožerec, kaj? Z naturo se je poigral, no, pa se je še ona z njim — na, jo je že zaigral! No, pa se peljiva! Vsi bomo pomrli ...! Gečevega je pobralo.«

Ves čas iz mesta in nazaj v mesto sem mislil na cementiranje, o katerem se je zdravnik menil takrat na poletje s krčmarico, na kredo, s katero si je Toplek zacementiral črevesje in želodec. Doma, preden se je zdravnik odpeljal, je pritekla na dvorišče, kjer sem krmil kobilo z ovsom, Toplečka, in mi rekla, naj jo v mestu počakam.

»Pri Belem križu, na dvorišču.«

»Zraven zdravnika bi se peljali,« sem rekel.

»Ah,« je odvrnila in odhitela; kdo ve, zakaj se je sramovala, ali je bil zdravnik pregosposki človek ali kaj.

Tako sem potem še njo čakal in tako sva se vozila iz mesta, ko se je začelo nočiti in so se jele prižigati luči po hišah. Zdaj sem lahko sedel zadaj, tem, kjer sta sedela mašnik ali zdravnik in kjer je po poti nazaj sedla ona. Sedela vsa skupaj, da sem čutil toploto od nje.

Sedela je zraven, sklonjena malce naprej, nad cekar, ki si ga je položila na krilo in ga zdaj oklenila z obema rokama, ko da bi ga pestovala; v eni od ten rok, v pravi, je držala zmečkan robec in si z njim venomer brisala po ustnicah, hkrati pa si popravljala z roko lase pod ruto; pri tem je venomer potegovala sapo vase, da sem imel občutje, kakor da se solzi in da bo zdaj zdaj zajokala — čeprav ... čeprav sem vedel, da je to od pijače, od litra vina, ki sva ga spila pri Belem križu; navlekla se ga je in zdaj je pohlipavala. Le zakaj, za vraga, je naročila liter? sem pomislil takoj, ko ga je natakarica postavila pred naju. Hotela je tudi naročiti golaž zame, a nisem hotel — že tako bo preveč zapravila, me je skrbelo in nehote sem se spomnil na tista dva dinarja, o katerih se je govorilo po vasi. Eh, dobila je denar v roke, zdaj pa zapravlja, ko da bi mu ne vedela cene! Tako sva se potem do konca litra ponujala in silila s samim vinom, dokler ni bil liter prazen in sva oba maličko lažja sedla na koleselj.

Sedla sva in molčala skozi mesto, a tudi na veliki stezi; zunaj mestnega obzidja se je konj zagnal v drnec, zatem pa počasi prešel v enakomerno kopitljanje.

Toplečka je znenada, sredi poti, nekajkrat zavzdihnila, se pobrisala in si popravila lase, zatem pa s pogledom nekam preko kobile povedala — bilo je, ko da bi ji lastne misli ušle:

»Gečevki, tej je lahko vseeno, z enim samim otrokom je ostala, mlada je še, ko nič bo dobila drugega. Kaj naj pa jaz, sirota?« (Dalje prihodnjič)

Za okrepitev dobrih odnosov med narodi

»PRAVDIN« UVODNIK O BEOGRAJSKEM SESTANKU — ŠTEVILNA SKUPNA GLEDIŠČA LAHKO RODIJO LEPE USPEHE

Moskva, 19 maja (Tanjug) — Včerajšnja »Pravda« objavlja uvodnik o bližnjem sestanku sovjetskih in jugoslovanskih državnikov v Beogradu. V njen poudarja, da so miroljubni narodi in zlasti narodi obeh zainteresiranih držav z zadovoljstvom sprejeli vest o pogajanjih. Uvodničar pripomnja, da je predsednik Tito dejal »Namen pogajanj ni začasna ureditev, da bi nekako odpravil sedanji položaj, marveč upostavitev trdnega temelja, na katerem naj v prihodnosti slonijo mednarodni odnosi sploh.«

»Pravda« piše, da so slabi odnosi med obema državama koristili le sovražnikom miru. Sodelovanje obeh narodov pa je v skladu z njihovimi koristmi. Normalizacija odnosov in okrepitev prijateljstva med obema deželama pa bi utegnili biti zelo važni za nadaljnje popuščanje mednarodne napetosti. Za takšno ureditev odnosov pa so dane vse možnosti.

»Pravda« piše dalje, da zboljšanje odnosov med Jugoslavijo in SZ ne pomeni in ne more pomeniti poslabšanje stikov z drugimi državami. V obeh državah imajo številna skupna gledišča do važnih mednarodnih vprašanj, kar lahko privede je do uspeha v borbi za mir v svetu.

Čeprav so med SZ in Jugoslavijo bistvene razlike v pojmovanju nekaterih pomembnih vprašanj družbenega razvoja, je dejstvo, da prevladuje v Jugoslaviji družbena lastnina nad proizvajalnimi sredstvi, da sta glavna razreda v Jugoslaviji delavski razred in delovni kmetje, ki imajo borbene revolucionarne in patriotične tradicije in da imajo narodi obeh dežel skupne temeljne koristi, trden dokaz, da so dani čvrsti temelji za široko in splošno sodelovanje med sovjetskim in jugoslovanskimi narodi.

Ponudba

KVALIFICIRANO KUHARICO IN VRTNARICO sprejme takoj v službo Dom onemoglih Muretinci. — Vprašajte v upravi.

SPREJMEM TAKOJ samostojno gospodinjsko pomočnico. Stanujemo ob morju. Plačam dobro. Ponudbe sprejema oglasni oddelek.

IŠČEM MLAJŠEGA ali starejšega moškega za pomoč na posestvu. Vprašajte v upravi lista.

Č. S.

Okrajno gledališče Ptuj

Četrtek, 26. maja, ob 20. uri: **»GRLICE GLAS«**, igra v treh dejanjih, 6 slikah. — Zadnjič. Večerne predstave izven.

Prodam

PRODAM POSESTVO sredi trga: stanovanjska hiša, gospodarsko poslopje, 3 ha zemlje) ali menjam za stanovanje ali enostanovanjsko hišo v Mariboru. Kanič, Središče 272, ali Maribor, Tyrševa 14.

PRODAM MALO RABLJENO C-TROBENTO. — Naslov v upravi lista.

POSESTVO V VAREJAH (Merc) se proda po ugodni ceni. Vprašajte v Domu onemoglih Muretinci.

PRODAM PRVOVRSTNO KOSNJO na celem travniku 2 ha ob Ljutomerski cesti. Naslov v upravi lista.

Izgubljeno

PROSIM POŠTENEGA NAJDITELJA zložljivega dežnika pozabljenega v lokalu v Ptuju, da ga vrne v upravi lista.

ZAHVALA

Ob težki izgubi našega nepozabnega dragega očeta in soproga

Franca Horvata

iz Strelc pri Ptuju, se zahvaljujemo vsem vaščanom, sorodnikom in znancem, ki so nam stali v najtežjih trenutkih ob strani. Zahvaljujemo se tudi za položene številne vence in poslovilne besede ter spremstvo na njegovi zadnji poti.

Posebna zahvala pevcem iz Markovc za poslovilno žalostinko ob odprtem grobu.

Strelci, dne 13. maja 1955.

Žalujoči:

žena **Marjeta**, hčerka **Marija**, sinova **Janko** in **Jakob**

Naprošamo vsa podjetja in obrate ter društva, ki so obljubila mesto venca za borce in talce svoj prispevek za spomenik heroja Jožeta Lacka, naj te zneske takoj nakažejo Mest. odboru ZB NOV Ptuj!

ODBOR

„TURISTIČNO-OLEPŠEVALNO DRUŠTVO" V PTUJU

Pred leti je bilo ustanovljeno v Ptuju »Turistično-olepševalno društvo«, ki se je etos poživilo. Po društvenih pravilih je društvo prostovoljna množična organizacija naprednih ljudi, ki želijo in se trudijo, da bi bil Ptuj z okolico čim lepši in da bi bilo bivanje v njem čim prijetneiše za domačine in za goste. Sedanji odbor društva si je postavil delovni program, katerega uresničitev naj bi prinesla Ptuju nov izgled, izgled lepega urejenega in naprednega mesta. Postati član mestnega društva ne bo samo koristno, temveč je tudi častna dolžnost slehernega Ptujčana. Članarina je malenkostna in znaša mesečno samo 5 din.

Do sedaj si je tudi društvo nabavilo šotore, katere bo izposojevalo svojim članom za majhno odškodnino. Člani, ki si jih želijo izposoditi naj se javijo pri tov. Veselku na Prešernovi ulici, številka 15.

Zadnjikrat opozarjam vas in vaše gospodarje, da v parku letos več ne boste delali škode!

Iščemo

5 trgovskih pomočnikov, veščih samostojnega dela v angro skladiščih galanterije, manufakture in špecerije.

V poštev pridejo izključno moški. — Plača po tarifnem pravilniku. — Nastop službe takoj.

„PANONIJA" — trgovsko podjetje na veliko Ptuj

DRAŽBA

Po uredbi o gospodarjenju z osnovnimi sredstvi gospodarskih organizacij (Ur. l. FLRJ, št. 52-53) se bo v soboto, dne 28. maja 1955, ob 8. uri v gasilskem domu v Ptuju vršila dražba sledečih avtomobilov:

Opel - Blitz 3-tonski, cenilna vrednost 1,500.000 din;

Hansa - Loyd 3-tonski, cenilna vrednost 750.000 din in

Saurer 4-tonski, cenilna vrednost 300.000 din.

LOMO Ptuj

Almeli

ČEBELARSKI ODBOR LEŠJE

Minulo soboto se je v popoldanskih urah razširila vest, da je nepričakovano preminul naš Vilski Korošec.

Bil je vedno čil in zdrav ter neumoren delavec in sotrudnik zraven njegovega drugega dela tudi na sadjarskem in čebelarskem polju. Bil je med prvimi sadjarji in čebelarji in je bil vedno pripravljen s strokovnimi nasveti, združenimi s svojo lastno prakso pomagati vsakemu. Jože Korošec ni držal svojega bogatega znanja le zase in svojo korist, temveč ga je plodonosno širil med ostale čebelarje. Prirejal je čebelarske sestanke, na katerih je s svojimi poučnimi predavanji prav mnogo koristil čebelarstvu našega kraja.

Čebelarski odbor mu je za ves njegov trud in delo prav hvaležen in ga bo obdržal v trajnem spominu. Naj mu bo lahka domača zemlja.

KŠ

PODJETJE ZA INŽENIRSKO TEHNIČNE GRADNJE

TEHNOGRADNJE

KO PROSLAVLJAMO DESETO OBLETNICO SVOBODNE DOMOVINE, ŽELIMO ČIM VEČJE USPEHE DELOVNIM KOLEKTIVOM IN DELOVNEMU LJUDSTVU V BORBI ZA BOLJŠO BODOČNOST!

Miha Remec:

Odpeljali so nas...

(Odlomek)

Zbudil me je žvenket šip, ker je nekdo vrgel celo pest peska v okno. Prestrašeno sem odprla oči in opazila kako svetel kolobar žepne svetilke kroži po stropu.

— Verfluchte Leute, macht auf! — je zarohnel pred hišo robat glas. — Hört ihr nicht? —

V spalnici je zašumelo, teta je vstala in hitela odpirat vrata. Okovani škornji so zaropotali v veži in odjeknila je glasna nemška govorica. V trenutku mi je bilo vse razumljivo: prišli so...

— Irena, hitro se napravi, prišli so po vas, — mi je povedala teta skozi vrata. — Pomagaj mami na poti, čisto iz sebe je! —

Torej so prišli! Kakor bi se me prijela mrzlica, me je spreletelo po hrbtu. Prižgala sem luč in odprla omaro. Pred menoj so visele vse moje obleke: tista svetlozelena, katero sem nosila, ko me je Igor prvič poljubil, snežnobela oblekca, ki mi je že zdavnaj postala premajhna, potem ona iz rožnate svile, v kateri sem bila kot metuljček, pa temnomodra iz žameta, katero sem imela samo za kino, nato so se vrstila krilca iz nežne mladosti, in vsaka obleka me je spominjala na kak vesel dogodek. Pred menoj se je razprostirala cela mladost. Katero obleko naj vzamem s seboj v izgnanstvo?

V tem razmišljanju se je oglasil klavir iz sprejemnice. Eden med gestapovci, ki so prišli po nas, je preletel tipke in začel gladko igrati moj valček »Donauwellen«. Zloben smeh ostalih dveh je spremljal melodijo, ki sem jo tako ljubila. Zdaj »Donauwellen« ni bil več moj valček, klavir ni bil več moj, te obleke pred menoj tudi ne. Tudi hiša ni bila več naša.

Ne vem od kod se je vzel tisti srd v meni, ki me je tedaj popadel. Zgrabila sem svojo birmansko obleko, jo poteptala in pretrgala belo svilo na poj. Nadalje sem trgala in uničevala vse kar mi je prišlo v roke: prvo obleko, nato sem pometala skozi okno čevljičke, nakar so prišle na vrsto knjige, zvezki, steklenčice z dišavami, sponke za lase — vsi predmeti, ki sem jih tako ljubila in so bili nerazdružljivi z menoj. Na koncu sem utrujena obstala pred ogledalom, videla sem svoje zelene oči v trenutku z grozo opazila, da sem podobna furiji in treščila s pestjo po ogledalu, ki se je v drobcih sesulo na tla. V sprejemnici pa je gestapovec še zmeraj kot za stavo igral »Donauwellen«.

— Jezus, kaj delaš? — se je prestrašila mama, ko je po žvenketu razbitega ogledala prihitela v mojo sobo.

— Nič mojega ne dobijo v roke, nič! — sem zasoplo kriknila misel, ki me je spremljala ves čas tega trganja in razbijanja.

— Ampak to so naše stvari... — je zastokala.

— Nič več ni naše kar ostane, — sem zaihtela in se sesedla na posteljo. — O, ko bi mogla potrgati klavirske strune! —

— Saj res, prav imaš... Prav si storila, — je zašepetala mama in sedla k meni.

— Joj, Marija, — je zastokala teta, ko naju je tako našla — samo še eno uro imate časa, pa še ničesar nismo pripravili. Irena se še oblekla ni! Oh, moj bog, čez eno uro morate zapustiti hišo, so rekli. Pojdi, Marija! Zlatnino in dragocenosti bom vzela seboj in shranila. Pohiti! —

Uro nato sem v prepoln kovček stisnila še babičin talisman-skrinjico s fižoli in odšli smo. Ker so se gestapovci mudili v kuhinji, sem spotoma planila v sprejemnico in potrgala klavirske strune.

Zunaj se je že svitalo. Pomladno jutro je obetalo lep dan, zvezde so mežikale z neba in danica se je bleščala v vsej svoji lepoti ob cerkvenem zvoniku. Po cesti je prišla v gosji vrsti nemška vojaška straža in njih škornji so votlo odmevali v jutranji mir. V nasprotno stran smo krenili mi: naprej teta z dvema košarama, za njo brat Aleksander, zadnja pa jaz. Ozrla sem se še enkrat na hišo, kjer sem prijokala v življenje, na vrt, kjer sem sanjala o ljubezni, travnik, kjer sem se vso mladost preigrala — medtem pa sta me ročaja dveh težkih kovčkov rezala v dlani in spotikala sem se kakor pijana. Za menoj je ostala zapečatena rojstna hiša, moj vrt, moje sanje — zdi se mi, da sem to jutro prebolela več kot se da preboleti.

Zbirno taborišče v Mariboru, kamor so nas odpeljali, je bilo prenapolnjeno s slovenskimi družinami iz vseh koncev Štajerske. Bodeča žica nas je ločila od sveta z ene strani in od taborišča vojnih ujetnikov z druge. K nam so gledali čez žico ujetniki vseh premaganih vojska: Francozi, Poljaki, Belgijci, Srbi in kdo ve, kateri še. Celo zamorci so obračali svoje bele oči sem čez in hotel bi že k žici, čeprav so jih nemške straže na visokih stolpih ob ograji zavračale kakor pastirji živino.

Nihče ni smel blizu taborišča. V tej temačni, smrdljivi kasarni, na trdih tleh, postlanih s slamo, so se končala vsa moja razmišljanja. Naglali so nas v te prostore kakor govedo: moške in ženske, starčke in dojenčke. Ponoči je v sobi hropelo, prskalo, dojenčki so jokali in navsezgodaj nas je vrgel oduren klic stražnika kvišku.

Izgnanci so bili sitni, živčno razrvani ljudje, ki so se za vsako malenkost prepirali. Ženske so seveda v tem prednjačile in skakale druga drugi v lase zaradi nevažnih stvari. V tej množici slovenskih ljudi vseh mogočih poklicev in naziranj, se ni nihče zmenil zame. Tavala sem po zasmrajenih hodnikih, mimo prepolnih sob in po blatnem od tisočerih nog shojenem dvorišču. Srečavala sem samo neznane ljudi.

Vsa srečna sem bila, ko me je prijateljica Majda predrzno vščipnila na dvorišču in mi hotela z dlanmi zakriti oči.

— Si tudi ti tukaj? — sem jo presenečeno vprašala.

— Kje pa naj bom? —

— Kaj bo z nami? —

— Sedaj nas izselijo v Srbijo, ker pravijo, da smo držali s Srbi.

Pekel zbirnega taborišča se je končal, ko so nas neke noči naložili na avtomobile in prepeljali v preseljeniško taborišče ob hrvatski meji, kjer smo našli očeta. Prvi trenutek ko se je prikazal, ga malone nisem spoznala. Še glas se mu je popolnoma spremenil, ker šumnikov ni več jasno izgovarjal. V ustih ni imel svojih belih, zdravih zob, ampak samo golo čeljust. Trebuh mu je splahnil, lica so mu upadla in levo steklo naočnikov je imel počeno. Obleka na njem je bila strgana in umazana.

— Kaj so storili s teboj! — je zajokala mama, ko ga je zagledala takšnega.

— Tudi za gestapovca, ki mi je izbil zobe, so nekje izlili svinčenko, — jo je tiho tolažil. — Hvala bogu, da ste vi zdravi prišli. No, kako je moja junakinja, — se mi je nasmehnil in me poljubil na čelo.

— Kam nas sedaj odpeljejo? — je vprašala mama in si obrisala solze.

— V Srbijo. Sicer je vseeno, samo da smo skupaj... —

Drugo jutro so nam pregledali prtljago in odvzeli dragocenosti, denar in živila. Kako mi je ostal zlat obesek okoli vratu, sama ne vem.

— Za tvoje lepe oči, — je rekel gestapovec, ki je stikal po kovčkih in mi pustil obesek. Drugače je snemal ženskam zlate prstane, uhane, ogrlice, vsak nakit, ki je bil kaj vreden.

Proti večeru so nas pod stražo z nasajenimi bajoneti in čeladami na glavah odpeljali kakor najhujše zločince na postajo. Trudno je stopala ta pisana procesija slovenskih žena, starčkov, otrok in mož skozi obmejno mestece. Med njimi sem bila tudi jaz, vsega oropana, celo solz. Zvečer, ko nas je vlak potegnil na pot v izgnanstvo, se je zaslišal jok v vseh vagonih, zunaj pa je pridrsela luna izza gora kot zadnja solza nad zločinom, ki so ga storili v imenu Hitlerja poborniki nove Evrope.